

การเสนอผลการทดลอง ทางด้านเกษตร

โดย

สุชาวดี นาคะทัต

เรียบเรียง จากหนังสือ

Statistical Procedures for Agricultural Research. Second Edition

by Kwanchai A. Gomez Arturo A. Gomez

การฝึกอบรมสถิติ หลักสูตรการใช้สถิติกับงานวิจัย พ.ศ.2532 เล่ม 1
ฝ่ายวิเคราะห์ทางสถิติ กองแผนงานและวิชาการ กรมวิชาการเกษตร

กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์ทางสถิติงานวิจัยเกษตร

การเสนอผลการทดลองด้านเกษตร

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทดลอง
2. ข้อมูลจากการทดลอง
3. ข้อเสนอแนะ

ตารางที่1 คุณสมบัติทางเคมีและกายภาพของดินเปรี้ยวดินนารังสิต

คุณสมบัติของดิน	หน่วย	ค่าเฉลี่ย ⁽¹⁾
pH	1:1 ดิน : น้ำ	4.0 ± 0.7
อินทรีย์วัตถุ	%	3.8 ± 0.9
ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	mg kg ⁻¹	9.0 ± 2.4
โปตัสเซียมที่สกัดได้	cmol(+) kg ⁻¹	0.2 ± 0.1
แคลเซียมที่สกัดได้	cmol(+) kg ⁻¹	1.0 ± 1.1
แมกนีเซียมที่สกัดได้	cmol(+) kg ⁻¹	1.0 ± 1.1
โซเดียมที่สกัดได้	cmol(+) kg ⁻¹	0.1 ± 0.1
ความเป็นกรดที่แลกเปลี่ยนได้	cmol(+) kg ⁻¹	8.1 ± 2.8
อนุภาคของดินประกอบด้วย		
ดินทราย	%	2.6 ± 1.7
ดินตะกอน	%	25.6 ± 2.8
ดินเหนียว	%	61.7 ± 1.7

(1)

ค่าเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(SD)
(.....จำนวนตัวอย่าง)

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทดลอง

Table 1 Chemical and Physical properties of the surface Soil at the Site of a Long-Term Fertility Experiment

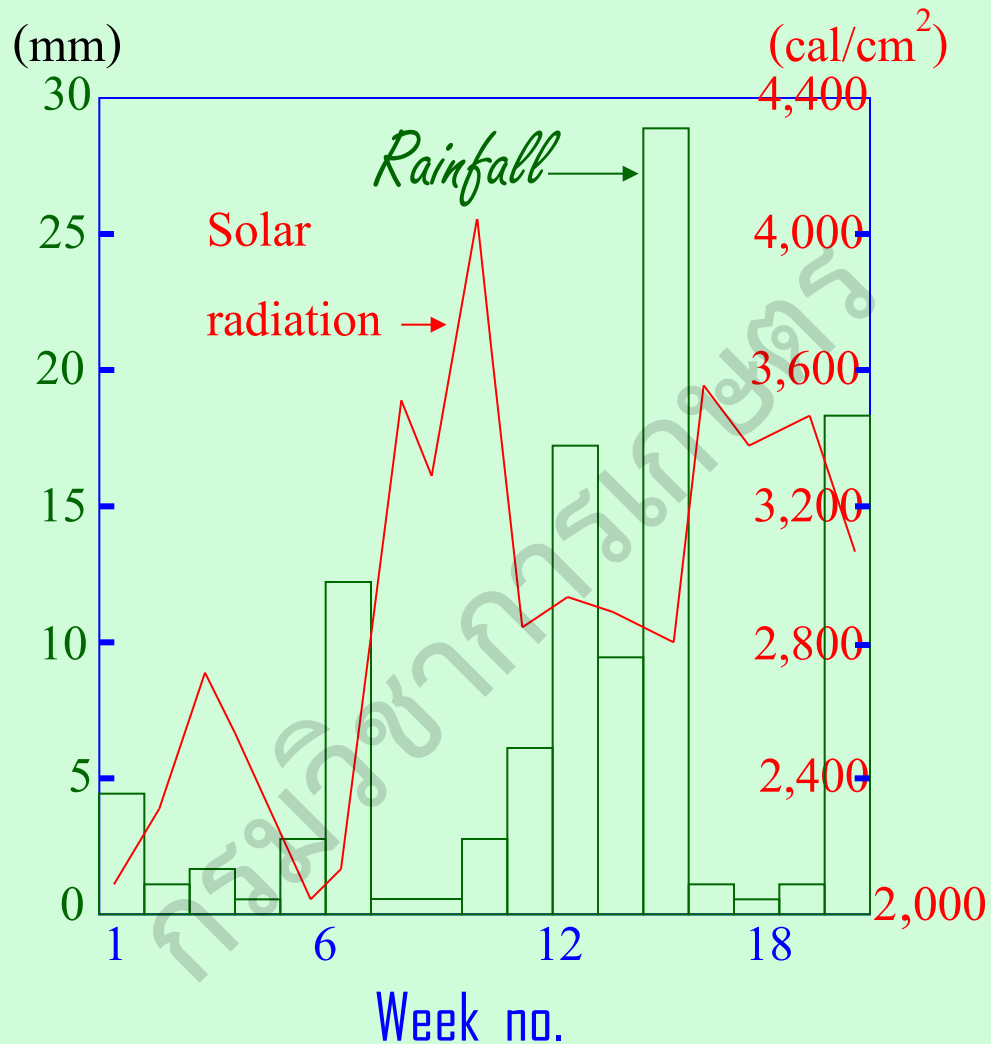
Soil Character	Unit	Mean ⁽¹⁾
pH	-	5.8 $\pm$ 0.1
Organic matter	%	4.15 $\pm$ 0.01
Total nitrogen	%	0.31 $\pm$ 0.01
Extractable phosphorus	ppm	7.3 $\pm$ 1.0
Exchangeable potassium	meg/100g	1.46 $\pm$ 0.07
Exchangeable calcium	meg/100g	9.18 $\pm$ 0.27
Cation exchange capacity	meg/100g	73.3 $\pm$ 0.6

(1)

Average of eight samples $\pm$ standard error of the mean

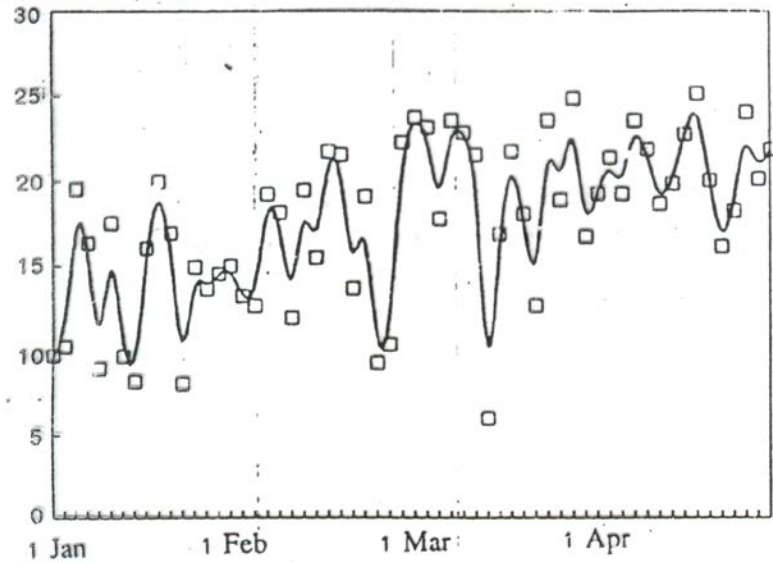
Total rainfall

Total solar radiation

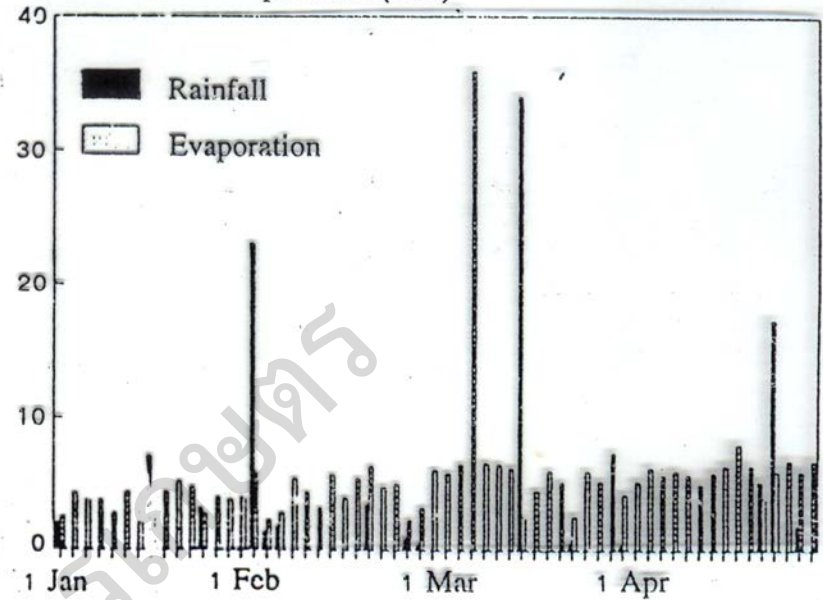

ภาพที่ 1 ปริมาณน้ำฝน และแสงแดด.....
(ระหว่างช่วงของการทดลอง)

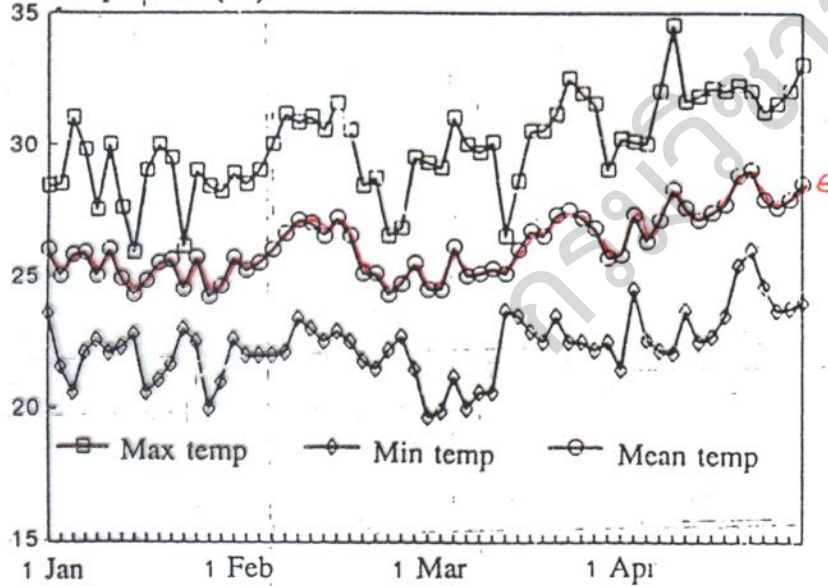
Radiation (MJ/m^2)

Rainfall and evaporation (mm)

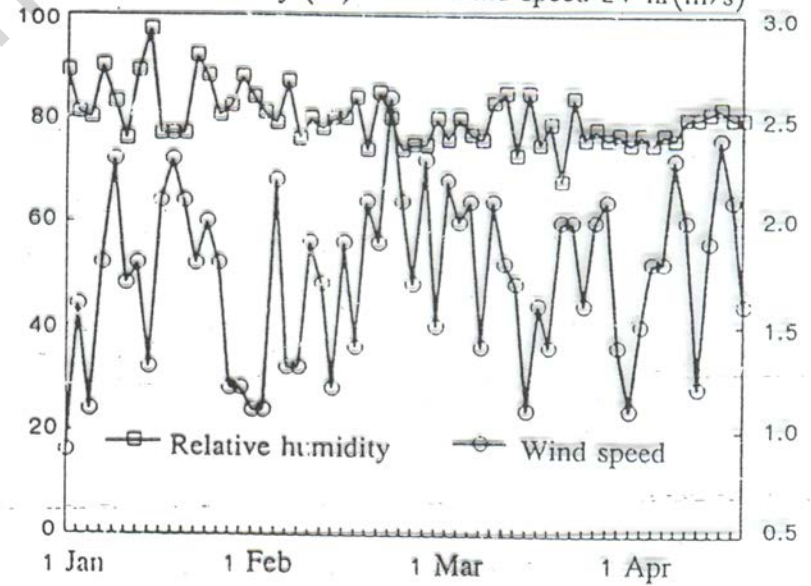

Temperature ($^{\circ}\text{C}$)

Relative humidity (%)

Wind speed 24-hr (m/s)

Time duration

2. ข้อมูลจากการทดลอง

2.1 ปัจจัยเดียว

- กรรมวิธีไม่ต่อเนื่อง
- กรรมวิธีปริมาณ

2.2 หลายปัจจัย

2.3 ข้อมูลมากกว่า 1 ชุด

2.1 งานทดลองปัจจัยเดียว

ตารางวิเคราะห์ข้อมูล (ANOVA)

SV	DF	SS	MS	F
Block	3			
Treatment	3			7.85*
Error	9			

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทรีตเมนต์

คำนวณค่า LSD

$$LSD_{\alpha} = (t_{\alpha})(S\bar{d})$$

Standard error of the mean difference

$$= S\bar{d} = \sqrt{\frac{2 \text{ Error } Ms}{r}}$$

$$= 217.6844$$

$$LSD_{.05} = (t_{.05}) (S\bar{d}) = (2.080) (217.6844) = 452.78$$

$$LSD_{.01} = (t_{.01}) (S\bar{d}) = (2.831) (217.6844) = 616.26$$

เปรียบเทียบผลผลิตเฉลี่ย

Tr	กก./เฮกตาร์	>Control
1	2,127	811**
2	2,678	1362**
3	2,552	1236**
4	2,128	812**
5	1,796	480*
6	1,681	365 ^{ns}
7 Control	1,316	-

CV = 15.1%

2.1.1 การเสนอในรูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลผลิตข้าวพันธุ์..... จากการใช้ปุ๋ยอัตราต่าง ๆ ในดินทราย จังหวัดสกลนคร นาปี 2532

อัตราปุ๋ยรองพื้น 16-16-16 (กก/ไร่)	ผลผลิตข้าวเปลือก (กก/ไร่)
ไม่ใส่ปุ๋ย	291
20	393
30	425
40	516
LSD.05	67
LSD.01	96

CV = 10.3 %

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบน้ำหนักเมล็ดงาแห้งสายพันธุ์ต่าง ๆ กับพันธุ์
 ชัยบาดาล สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร ฤดูฝน 2530

ที่	พันธุ์/สายพันธุ์	ผลผลิต (กก/ไร่)
1	MKS-I-84006	184
2	MKS-I-84008	122
3	MKS-I-84013	149
4	MKS-I-84040	190
5	8103-P2-23-2-P	152
6	8104-P2-2-1-P	162
7	8105-P2-3-1-P	163
8	8201-P2-9-1-P	259
9	8210-P2-9-2-P	202
10	MKS-II-82128-1	205
11	ร้อยเอ็ด (ck)	80
12	ชัยบาดาล (ck)	167

CV = 23.4%

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบน้ำหนักเมล็ดงาแห้งสายพันธุ์ต่าง ๆ กับ พันธุ์ชัยบาดาล
 สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร ฤดูฝน 2530

ที่	พันธุ์/สายพันธุ์	ผลผลิต (กก/ไร่)	ดีกว่า พันธุ์ชัยบาดาล	
1	MKS-I-84006	184	17 ^{ns}	ns ไม่ต่างกับพันธุ์ ชัยบาดาล
2	MKS-I-84008	122	-45 ^{ns}	
3	MKS-I-84013	149	-18 ^{ns}	
4	MKS-I-84040	190	23 ^{ns}	
5	8103-P2-23-2-P	152	-15 ^{ns}	** ต่างกัน ที่ LSD.01
6	8104-P2-2-1-P	162	- 5 ^{ns}	
7	8105-P2-3-1-P	163	- 4 ^{ns}	
8	8201-P2-9-1-P	259	92 ^{**}	
9	8210-P2-9-2-P	202	35 ^{ns}	
10	MKS-II-82128-1	205	38 ^{ns}	
11	ร้อยเอ็ด (ck)	80	-87 ^{**}	
12	ชัยบาดาล (ck)	167	-	

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบน้ำหนักเมล็ดงาแห้งสายพันธุ์ต่าง ๆ กับพันธุ์
 ชัยบาดาล สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร ฤดูฝน 2530

ที่	พันธุ์/สายพันธุ์	ผลผลิต (กก/ไร่)	ดีกว่า พันธุ์ชัยบาดาล
1	MKS-I-84006	184	2
2	MKS-I-84008	122	3
3	MKS-I-84013	149	3
4	MKS-I-84040	190	2
5	8103-P2-23-2-P	152	3
6	8104-P2-2-1-P	162	3
7	8105-P2-3-1-P	163	3
8	8201-P2-9-1-P	259	1
9	8210-P2-9-2-P	202	2
10	MKS-II-82128-1	205	2
11	ร้อยเอ็ด (ck)	80	4
12	ชัยบาดาล (ck)	167	-

ตารางที่ 5 น้ำหนักเมล็ดงาแห้ง สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร
ฤดูฝน 2530

ที่	พันธุ์/สายพันธุ์	กก/ไร่	กลุ่ม ⁽¹⁾
8.	8201-P2-9-1-P	259	ผลผลิตมากกว่าชัยบาดาล แต่ไม่ต่างกัน
10.	MKS-II-82128-1	205	
9.	8210-P2-9-2-P	202	
4.	MKS-I-83040	190	
1.	MKS-I-84006	184	ผลผลิตน้อยกว่าชัยบาดาล แต่ไม่ต่างกัน
12.	ชัยบาดาล (ck)	167	
7.	8105-P2-3-1-P	163	
6.	8104-P2-2-1-P	162	
5.	8103-P2-23-2-P	152	ผลผลิตน้อยกว่าชัยบาดาล
3.	MKS-I-84013	149	
2.	MKS-I-84008	122	
11.	ร้อยเอ็ด (ck)	80	ผลผลิตน้อยกว่าชัยบาดาล

CV = 23.4%   (1) จัดกลุ่มพันธุ์โดยใช้ค่า LSD.05

ตารางวิเคราะห์ข้อมูล (ANOVA)

SV	DF	SS	MS	F
Block	3			
Treatment	3			7.85 ^{ns}
Error	9			

คำนวณค่า DMRT (Duncan's New Multiple Range Test)

$$LSR_{\alpha} = SSR_{\alpha} \times S\bar{X}$$

Tr = 7, Replication = 4, df. error = 21, = Error MS = 94733

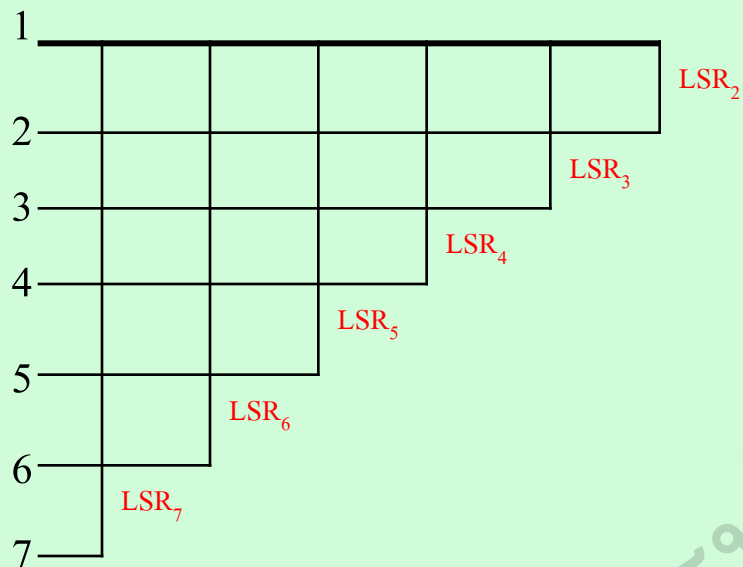
$$S\bar{X} = \sqrt{\frac{\text{Error MS}}{r}} = \sqrt{\frac{94773}{4}} = 153.9261$$

ตารางที่ 1 Significant Student zed Ranges (SSR) at 5% Level New Multiple Range Test

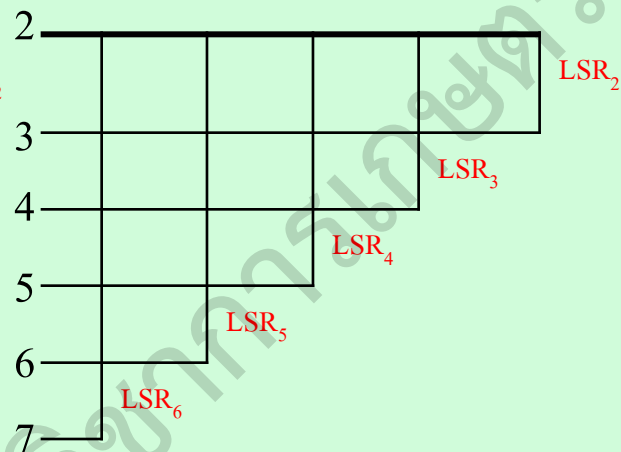
P	SSR _{.05}	S $\bar{X}$	LSR _{0.5}
2	2.94	153.9261	453
3	3.09		476
4	3.18		489
5	3.24		499
6	3.30		508
7	3.33		513

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยค่า LSR

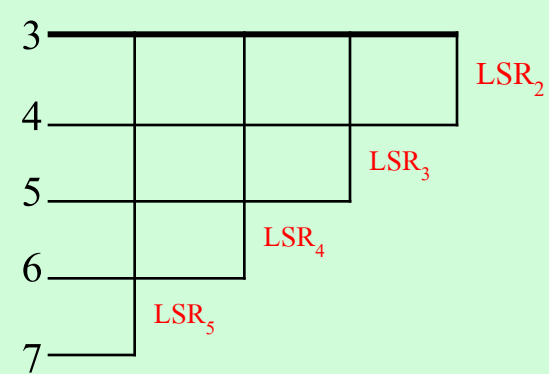
ลำดับที่

ลำดับที่

ลำดับที่

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทรีตเมนต์ โดยใช้ค่า LSR .05

	P	2	3	4	5	6	7	
	LSR _(.05)	453	476	489	499	508	513	
ลำดับที่	เฉลี่ย	1681	1796	2127	2128	2552	2678	
d	1	1316	365 ^{ns}	480*	811*	812*	1236*	1362*
c	2	1681	-	115 ^{ns}	446 ^{ns}	447 ^{ns}	871*	997*
b	3	1796		-	331 ^{ns}	332 ^{ns}	756*	882*
a	4	2127			-	1 ^{ns}	425 ^{ns}	551*
	5	2128				-	424 ^{ns}	550*
	6	2552					-	126 ^{ns}
	7	2678						-

ผลผลิตเฉลี่ย

ทรีตเมนต์	ก.ก./เฮกตาร์	
1	2127	bc
2	2678	a
3	2552	ab
4	2128	bc
5	1796	c
6	1681	cd
7	1316	d

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันไม่ต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 6 น้ำหนักเมล็ดงาแห้ง สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร
ฤดูฝน 2530

ที่	พันธุ์/สายพันธุ์	กก/ไร่	(1)
8.	8201-P2-9-1-P	259	
10.	MKS-II-82128-1	205	
9.	8210-P2-9-2-P	202	
4.	MKS-I-84040	190	
1.	MKS-I-84006	184	
12.	ชัยบาดาล (ck)	167	
7.	8105-P2-3-1-P	163	
6.	8104-P2-2-1-P	162	
5.	8103-P2-23-2-P	152	
3.	MKS-I-84013	149	
2.	MKS-I-84008	122	
11.	ร้อยเอ็ด (ck)	80	

CV = 23.4%

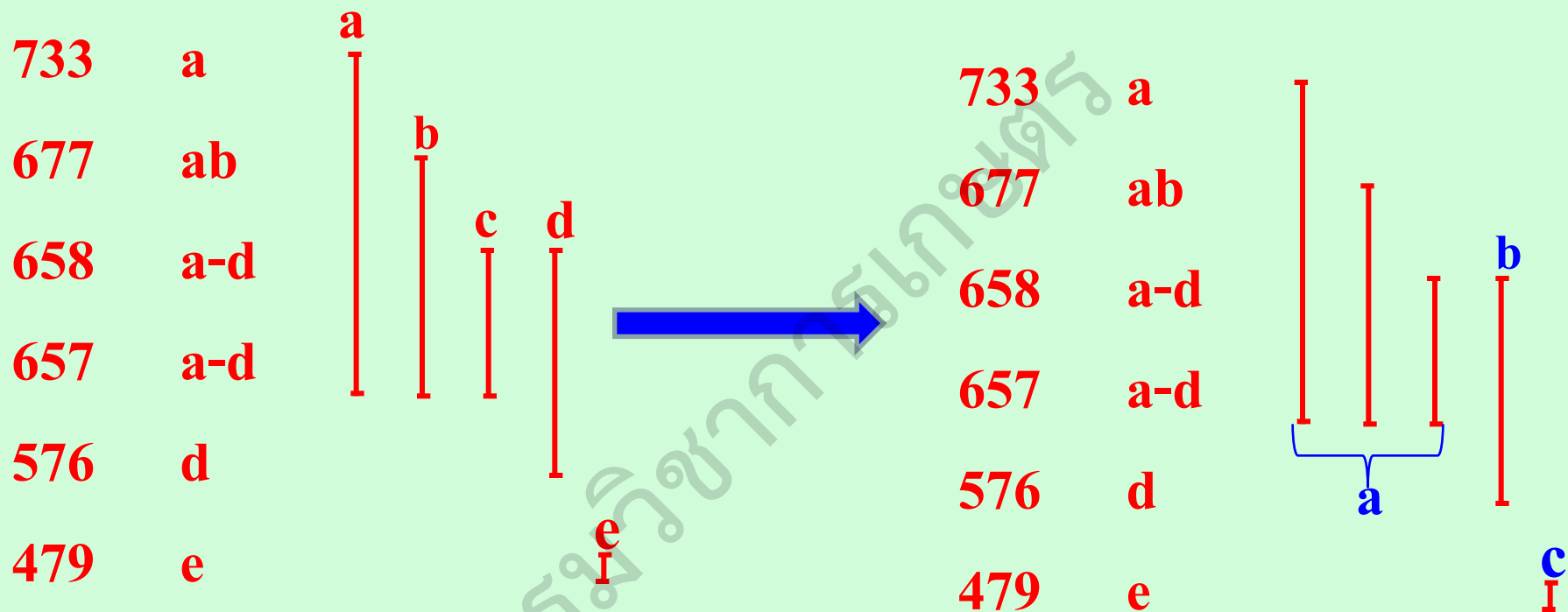
(1) ผลผลิตของพันธุ์งาที่มีเส้นตั้งต่อเนื่องกัน ไม่ต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบพันธุ์ข้าว อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี นาปี 2534

ที่	พันธุ์/สายพันธุ์	ผลผลิต (กก/ไร่)	
1		583 cd	
2		733 a	733 a
3		623 bcd	
4		658 a-d	658 a-d
5		479 e	479 e
6		669 abc	
7		613 bcd	
8		657 a-d	657 a-d
9		576 d	576 d
10		677 ab	677 ab

CV = 8.6%

ผลผลิตที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแต่ละพันธุ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติ
ที่ระดับเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบพันธุ์ข้าวนาสวน อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี ปี 2504

พันธุ์/สายพันธุ์	ผลผลิต(กก/ไร่)

SPR 85163-5-1-1-2

733 a

SPLR 83133-3-2-1-1-1

658 ab

IR 11418-19-2-3

479 c

SPRLR 83165-7-1-1-1-1

657 ab

SPR 85153-7-2-1

576 b

SPR 90 (ck)

677 a

CV = 8.6 %

ผลผลิตข้าว ที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันไม่ต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

ตารางที่ 9 เปรียบผลผลิต (กก./ไร่) ข้าวโพดพันธุ์เบตาคาฟ้า112
และสุวรรณ 2 จากแปลงทดสอบพันธุ์

พันธุ์	----	----	----
ตากฟ้า 112	874	818	957
สุวรรณ 2 (ck)	864	723	860
CV (%)	7.0	8.6	9.7

ผลผลิตข้าวโพดทั้ง 2 พันธุ์ ไม่ต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ค่า LSD

ตารางที่ 10. เปรียบเทียบผลผลิต (กก/ไร่) ข้าวพันธุ์ SPRLR 82216-26-1-3
กับพันธุ์มาตรฐาน

ปี	พันธุ์	ควว. ปทุมธานี	สถานีทดลองข้าว			
			บางเขน	คลองหลวง	สุพรรณบุรี	ราชบุรี
'29	SPRLR	522 a	776 a	847 a	582 a	653 a
	กข7	530 a	681 a	337 b	338 b	640 a
'30	SPRLR	658 a	491 a	417	744 a	781 a
	กข7	674 a	282 b	-	703 a	778 a
'31	SPRLR	552 a	582 a	766	747 a	572 a
	กข7	554 a	566 a	-	632 a	436 b
'32	SPRLR	791 a	727 a	675 a	594 a	710 a
	SPR 60	751 a	812 a	555 a	441 b	709 a

ผลผลิตที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันของข้าว 2 พันธุ์ ในแต่ละปี และสถานีทดลอง
ไม่ต่างกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

ตารางที่ 11 เปอร์เซนต์ความรุนแรงโรคฝักจูด ของกระเจียบเขียว
อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม ตุลาคม 2535

การพ่นสาร	ความรุนแรงของโรค (%)	
	ข้อมูลที่วัดได้	$\sqrt{x+0.5}$
1. ไม่พ่น	76.2	8.76
2. 3 วัน/ครั้ง	7.0	2.73
3. 5 วัน/ครั้ง	7.5	2.83
4. 7 วัน/ครั้ง	14.3	3.85
5. 10 วัน/ครั้ง	19.6	4.48
LSD .05		0.21
LSD .01		0.30

ตารางที่ 12 ความรุนแรง (%) ของโรคฝักจูด

พ่นสาร (วัน/ครั้ง)	ความรุนแรงของโรค (%) ⁽¹⁾

1. ไม่พ่นสาร	76.2	d
2. 3	7.0	a
3. 5	7.5	a
4. 7	14.3	b
5. 10	19.6	c

(1) ความรุนแรงของโรค ที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแต่ละกรรมวิธี ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ค่า LSD

ตารางที่ 13 จำนวนเพลี้ยกระโดดหลังขาว หลังจากปล่อยบนต้นข้าว 48 ชั่วโมง

พันธุ์	จำนวนเพลี้ยกระโดดหลังขาว		
	ข้อมูลเดิม	แปลงโดยใช้ log x	แปลงข้อมูลกลับ
1.	238	2.38 bc	237 bc
2.	255	2.41 bcd	255 bcd
3.	269	2.43 cde	268 cde
4.	212	2.32 a	211 a
5.	321	2.51 f	320 f
6.	243	2.38 bc	243 bc
7.	297	2.47 ef	296 ef
8.	293	2.47 ef	292 ef
9.	274	2.44 de	274 de
10. T(N)1	426	2.63 g	425 g

ตารางที่ 14 จำนวนเพลี้ยกระโดดหลังขาว หลังจากปล่อยบนต้นข้าว 48 ชั่วโมง

พันธุ์	จำนวน เพลี้ยกระโดด	
1. ____	237	bc
2. ____	255	bcd
3. ____	268	cde
4. ____	211	a
5. ____	320	f
6. ____	243	bc
7. ____	296	ef
8. ____	292	ef
9. ____	274	de
10. T(N)1	425	g

พันธุ์ข้าวที่มีจำนวน แมลง ที่ตามด้วยอักษรเหมือนกัน ไม่ต่างกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดย DMRT

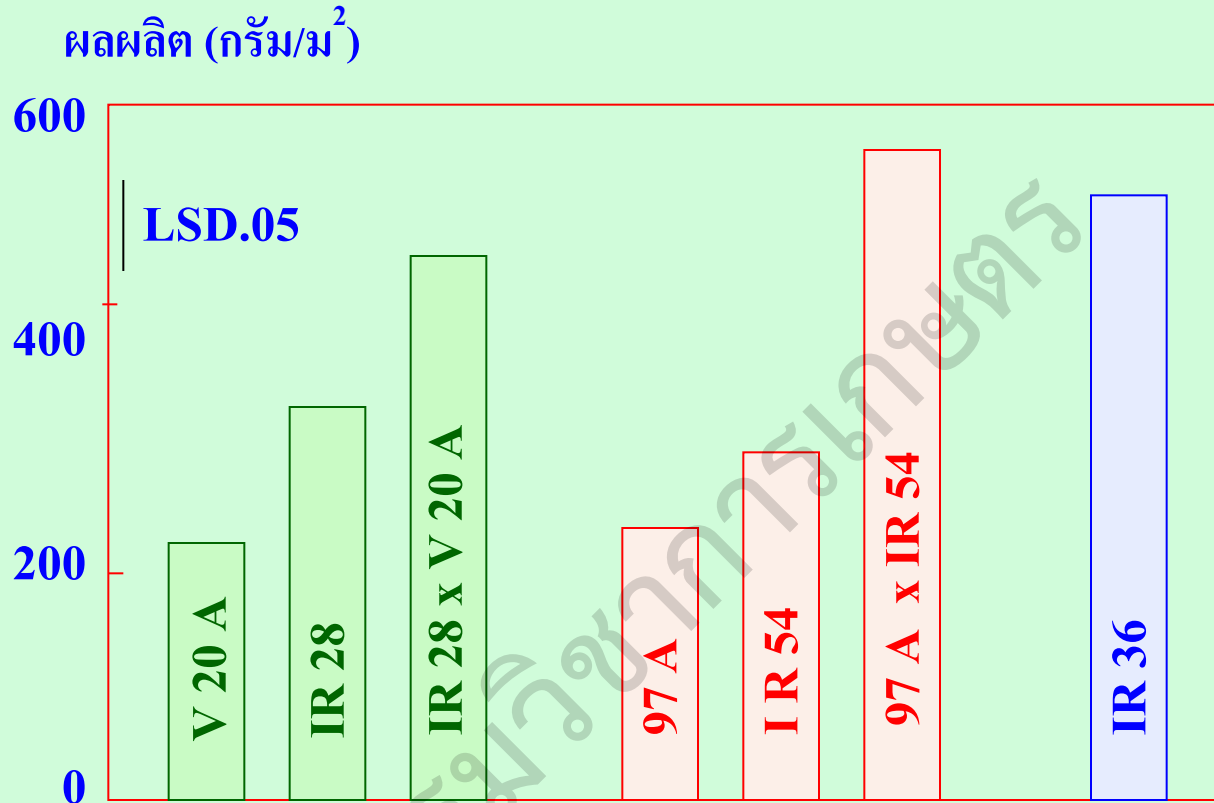
ตารางที่ 15 จำนวนเฉลี่ยกระโดดสีน้ำตาลบนกอข้าว

กรรมวิธีที่	จำนวนเฉลี่ยกระโดดสีน้ำตาล/กอ	
	ค่าเฉลี่ยจุดทดสอบ	ค่าเฉลี่ยมีจุดทดสอบ
1	1 ab	1.1 ab
2	1 ab	1.2 ab
3	1 ab	1.3 ab
4	1 b	1.4 b
5	1 ab	1.2 ab
6	1 a	0.6 a
7	2 b	1.5 b

ตารางที่ 16 จำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตลบนกอข้าว

กรรมวิธี	จำนวน เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล/กอ	
1. ____	1.1	ab
2. ____	1.2	ab
3. ____	1.3	ab
4. ____	1.4	b
5. ____	1.2	ab
6. ____	0.6	a
7. ____	1.5	b

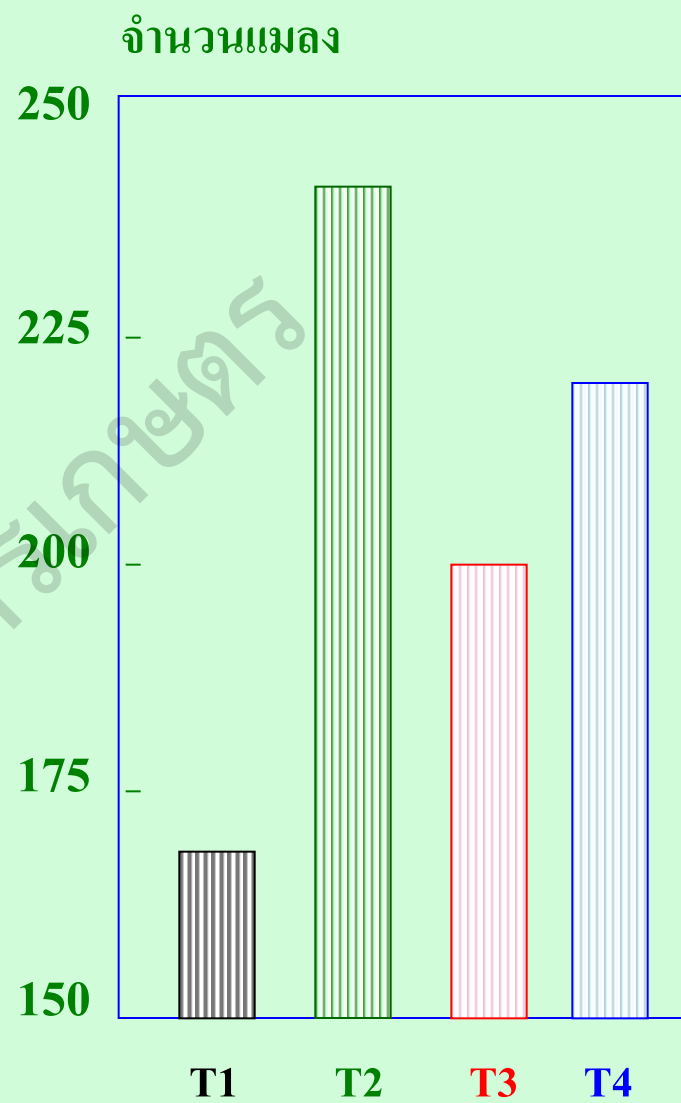
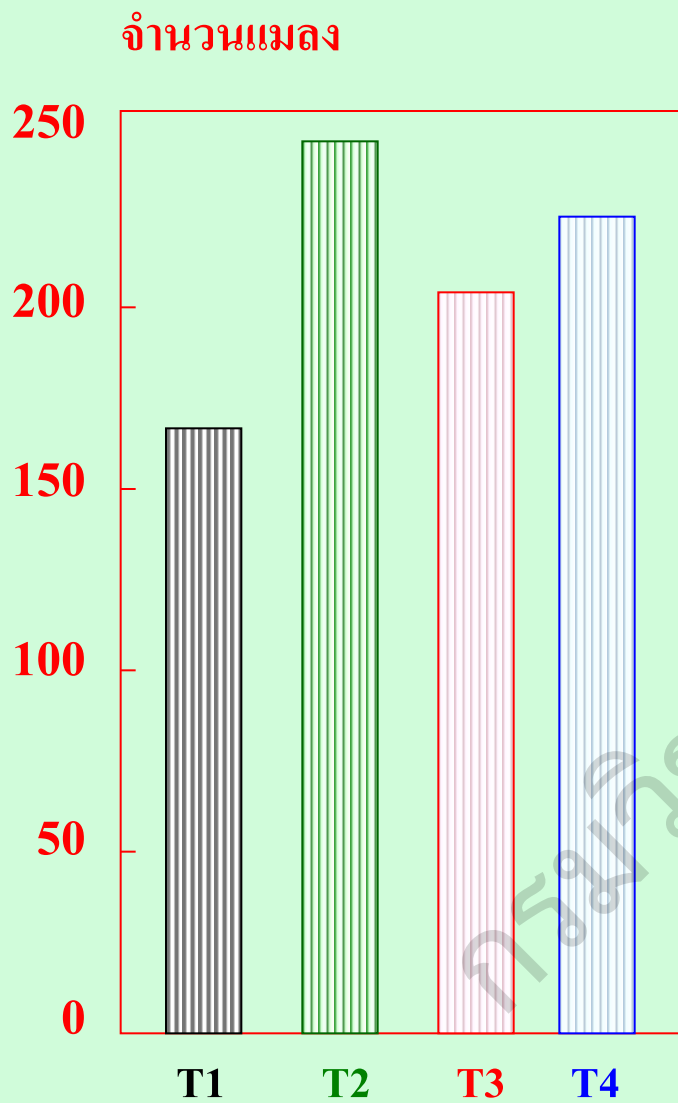
2.1.2 การเสนอในรูปแบบภูมิแท่ง

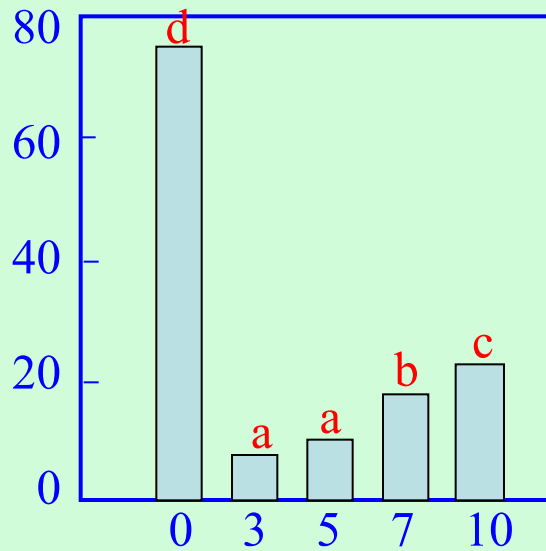
ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของผลผลิตข้าว

ลูกผสม พ่อ แม่

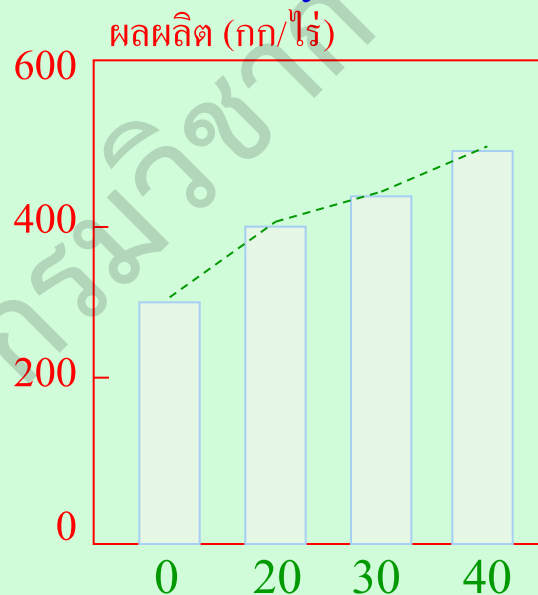
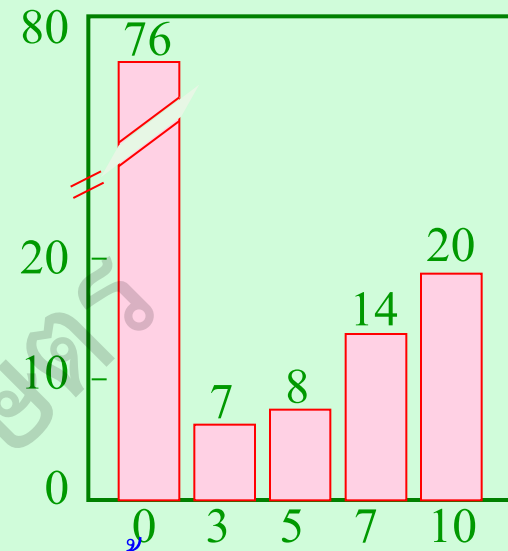
และพันธุ์ที่ปลูกเพื่อการค้า IR 36

ภาพที่ 2 % ความรุนแรงโรคฝักกุดของกระเจี๊ยบเขียว

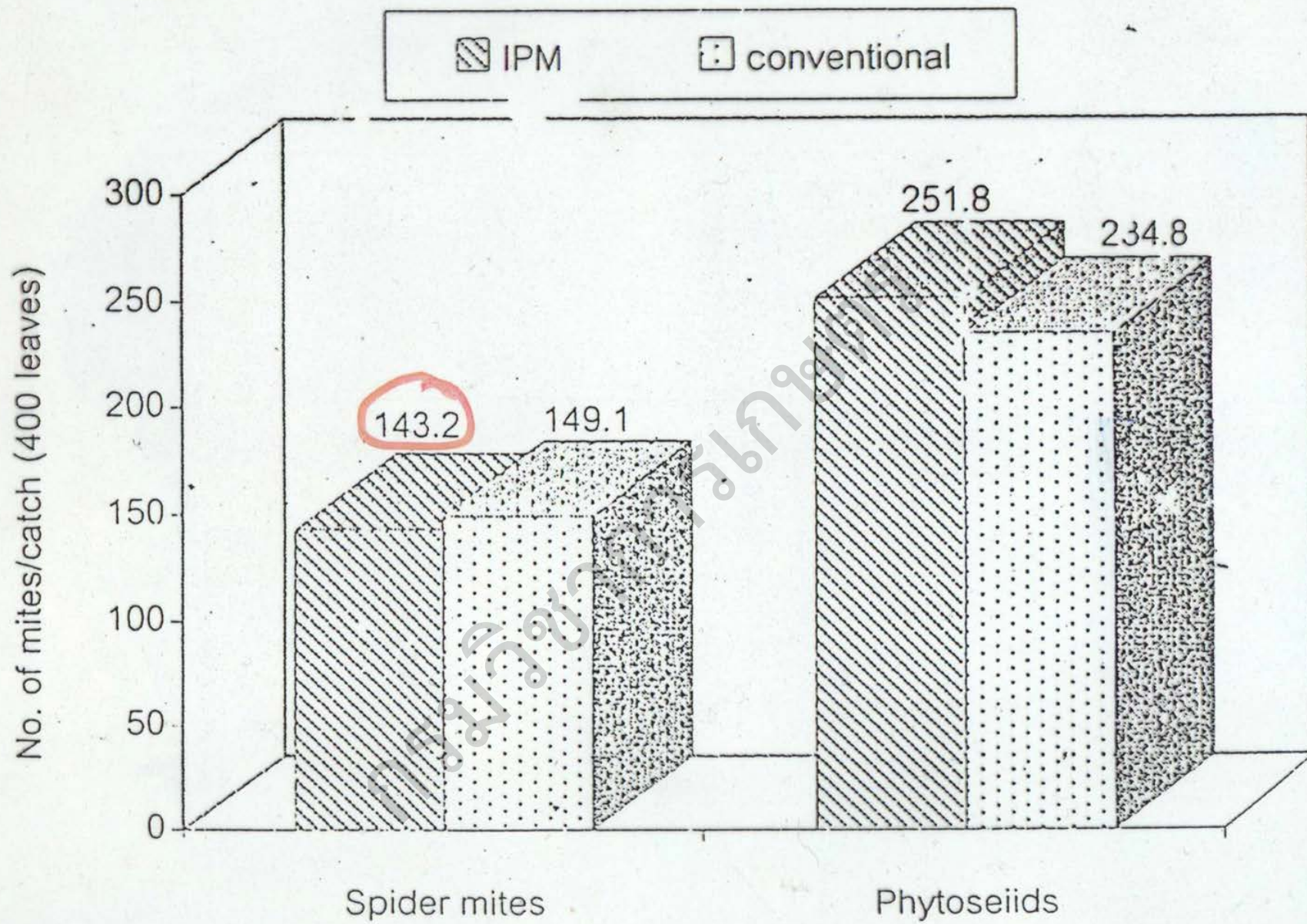

การพ่น mancozeb + myclobutanil (วัน/ครั้ง)

ผลผลิต (กก./ไร่)

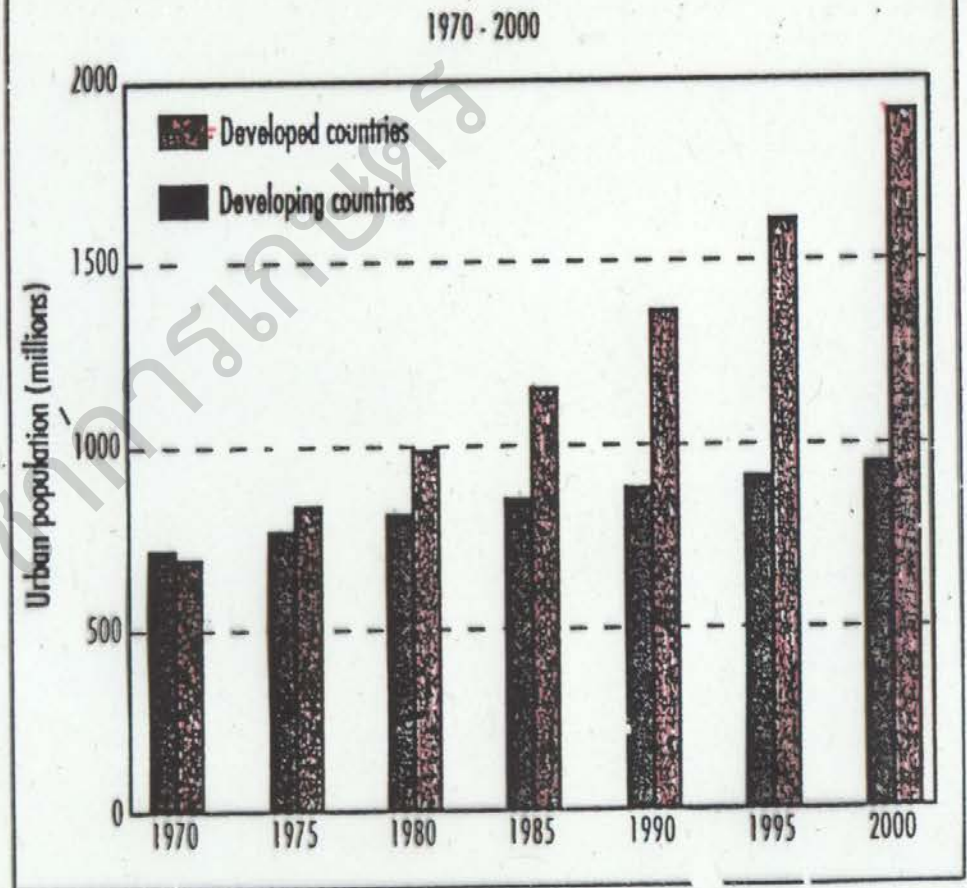
อัตราปุ๋ย 16-16-16 (กก./ไร่)

การตั้งถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (Sustainable Human Settlements)

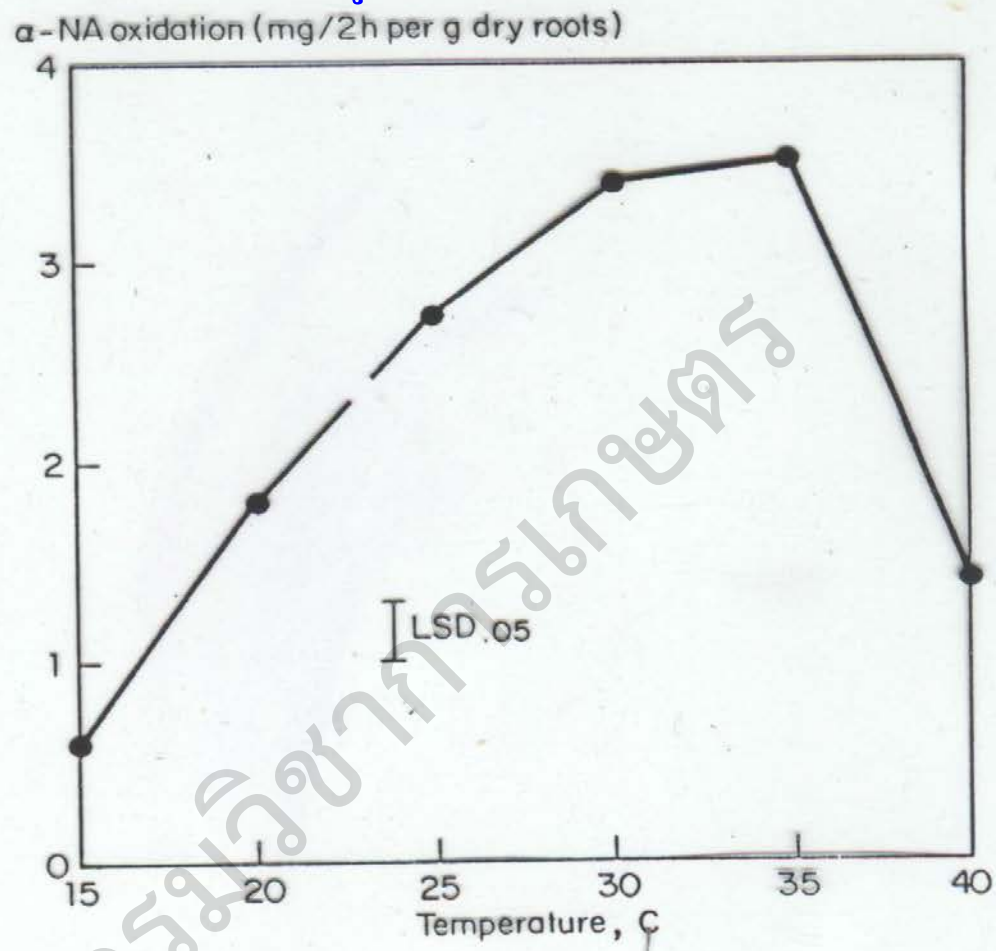
UNEP 1992

7.1 The growth of urban populations in developed and developing regions, 1970 - 2000

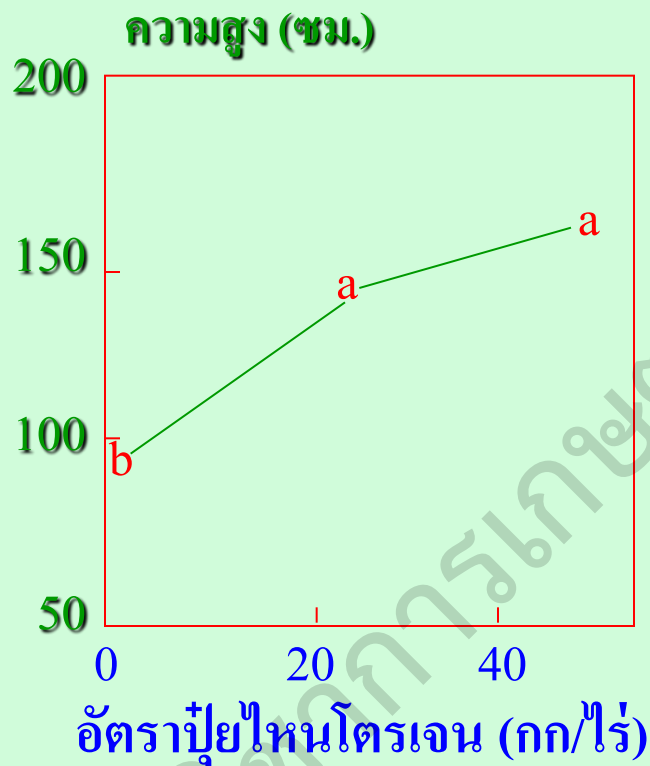

การเพิ่มประชากรในเขตเมืองในประเทศกำลังพัฒนา
และประเทศที่พัฒนาแล้วระหว่าง ค.ศ. 1970-2000

2.1.3 กรรมวิธีปริมาณ สามารถนำเสนอในรูปแบบเส้น

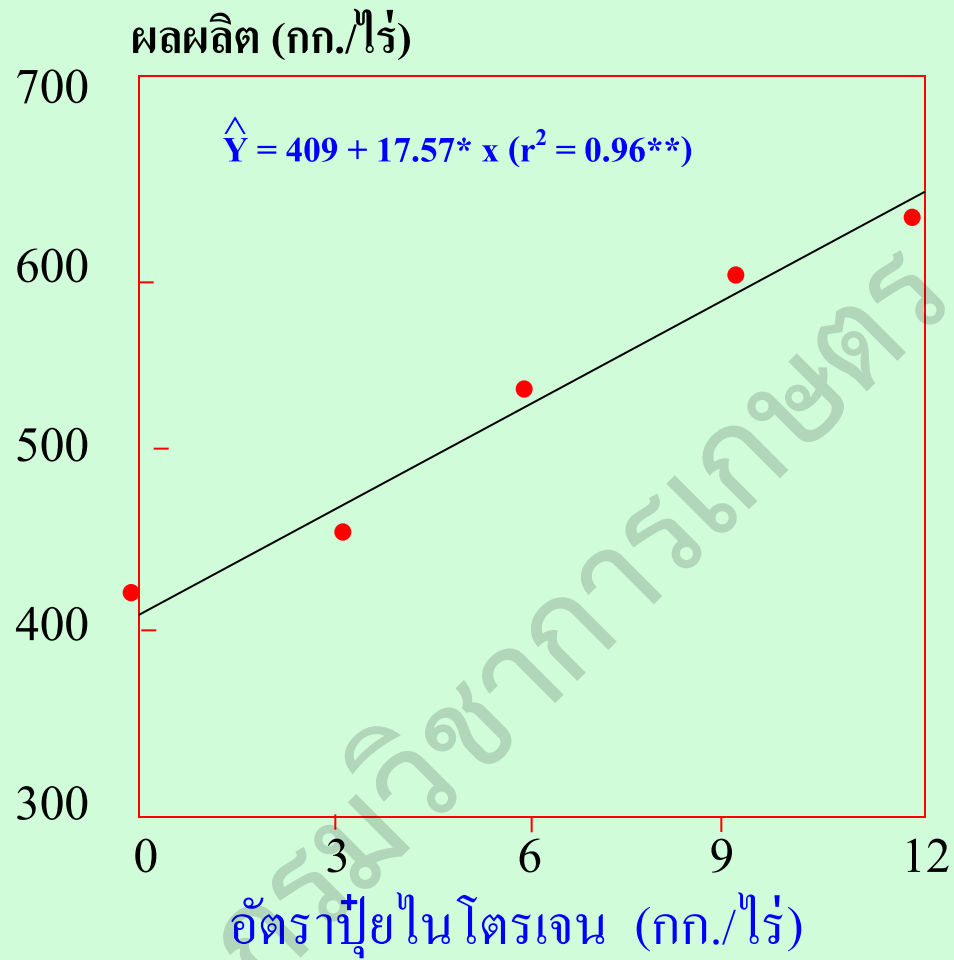
ภาพที่ 7 แสดงผลของอุณหภูมิต่อ α -naphthylamine oxidation ในต้นข้าว

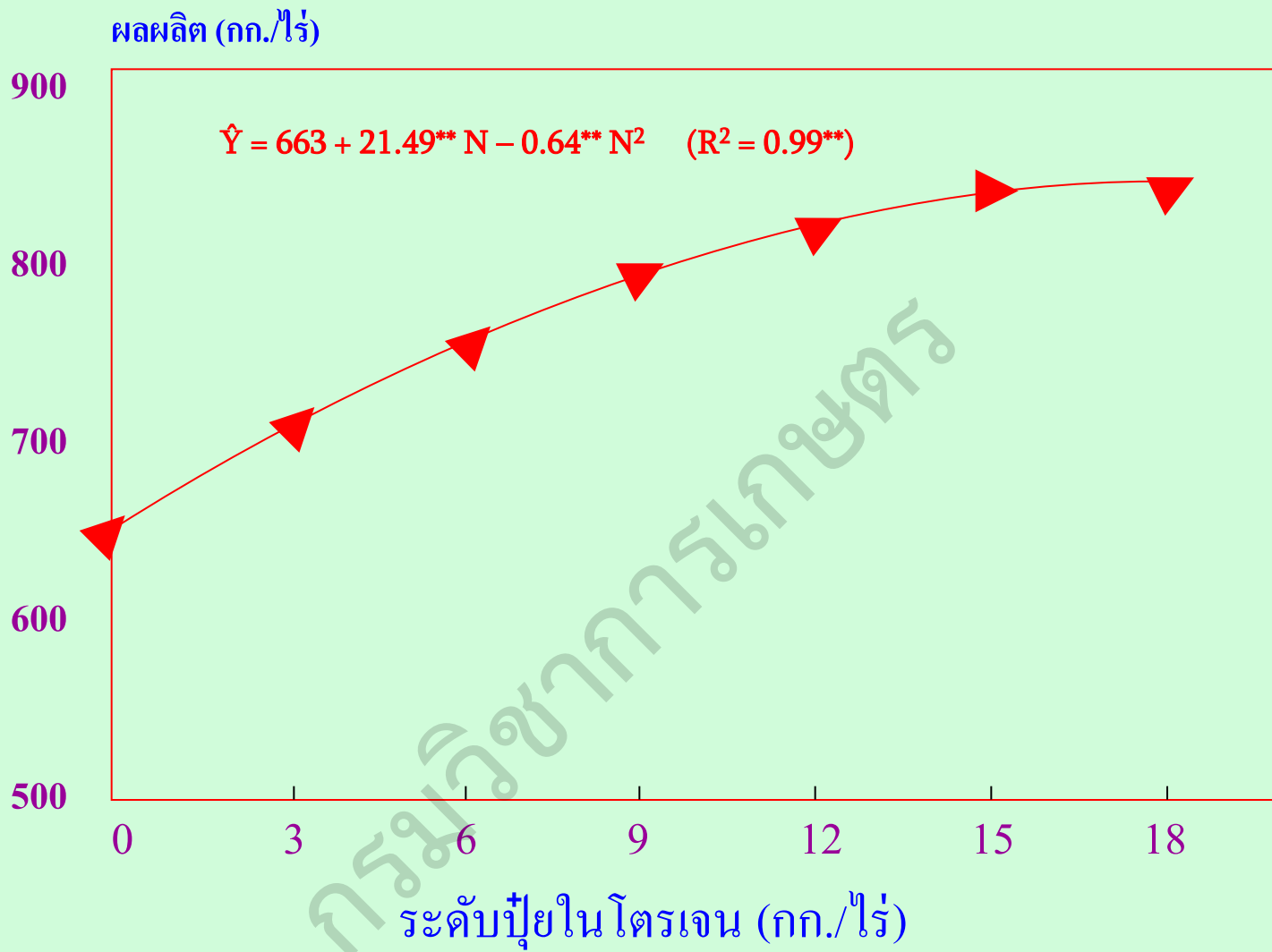
ภาพที่ 8 การตอบสนองของปุ๋ยไนโตรเจน ระดับต่าง ๆ
ต่อความสูงของเส้นใยป่านรามิ

ในเขตชลประทาน จ.สุพรรณบุรี ฤดูฝน ปี 2534

ค่าเฉลี่ยที่ได้อักษรเหมือนกันไม่ต่างกัน โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ภาพที่ 9 การนำเสนอในรูปแบบการเส้นตรง

ภาพที่ 10 การตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนของข้าวพันธุ์ กข.9

2.2 งานทดลองหลายปัจจัย

1) 2 ปัจจัยมีปฏิริยาสัมพันธ์กัน (interaction)

ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ปัจจัย

SV	DF	SS	MS	F
Block	3			
A	3			4.25*
B	2			3.18 ^{ns}
A x B	6			3.37*
Error	33			

SV	DF	SS	MS	F
Block	3			
วันปักดำ	5			6.42**
Error (a)	15			
พันธุ์	1			10.12**
วันปักดำ x พันธุ์	5			3.43*
Error (b)	18			

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบน้ำหนักฟางข้าว (กก./ไร่)ร่วมกับ วิธีการจัดการฟางข้าว

การจัดการฟางข้าว	พันธุ์ข้าว				
	IR38	IR40	IR42	IR44	IR46
ตัดทิ้งนอกแปลงนา	550	800	570	595	608
ตัดแล้วแผ่ในนา	528	685	653	576	518
เผาฟาง	502	589	637	630	531
ทำปุ๋ยหมักฟางข้าว	461	624	576	659	614

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยน้ำหนักฟางข้าว

- การจัดการฟางข้าวแบบต่าง ๆ ในข้าวพันธุ์เดียวกัน

LSD .05 = 114 กก./ไร่

- ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ที่การจัดการฟางแบบเดียวกัน

LSD.05 = 104 กก./ไร่

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลผลิต (กก./ไร่) ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ในช่วงเวลาปลูกต่างๆ
ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ ฤดูแล้ง 2524

วันปักดำ	พันธุ์ข้าว		ค่าแตกต่าง ⁽²⁾
	กข 7	BKN 6625	
25 พย 23	313 c	402 b	89**
10 ธค 23	353c	461 b	108**
25 ธค 23	306 c	457 b	151**
9 มค 24	487 b	577 a	90*
26 มค 24	581 a	540 a	41 ^{ns}
10 กพ 24	514 ab	547 a	33 ^{ns}

CV (วันปักดำ) = 14.3 %

CV (พันธุ์) = 9.8 %

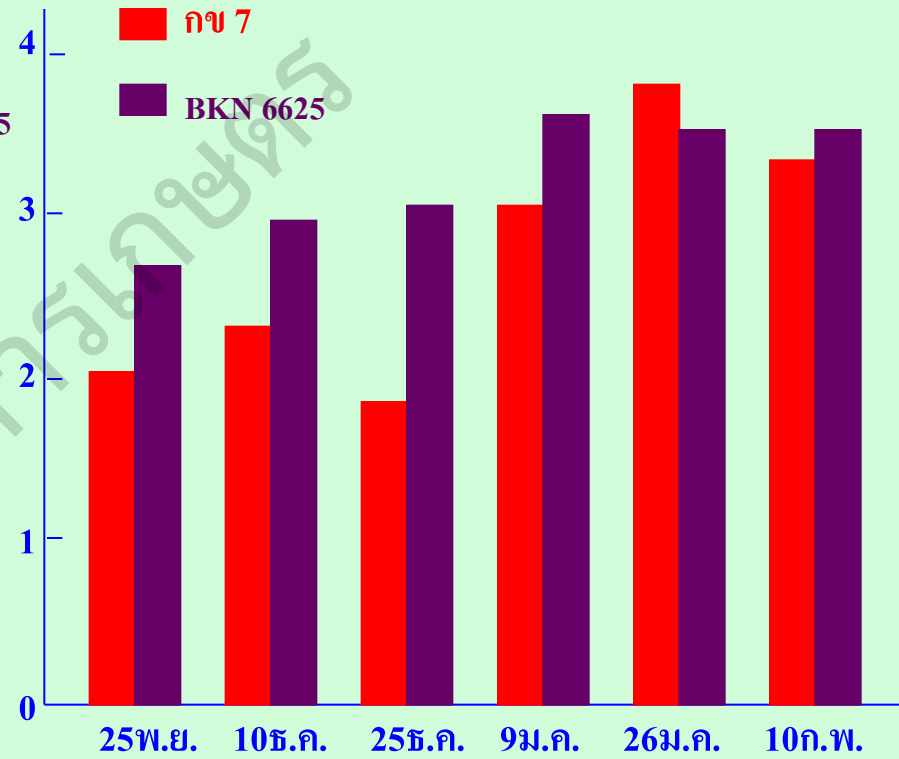
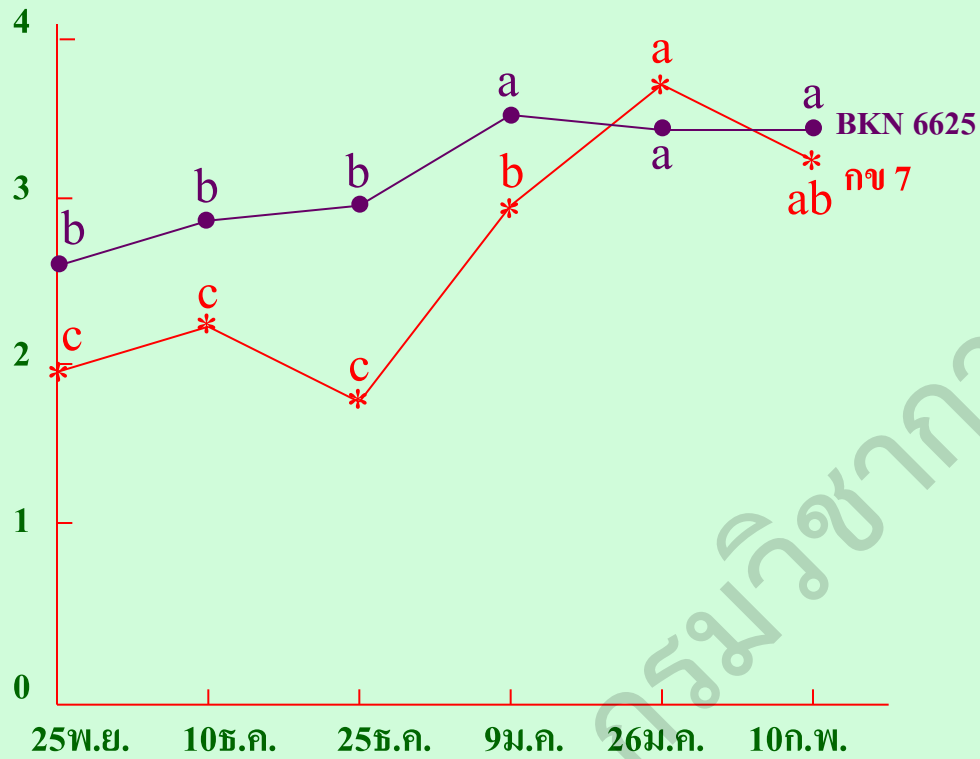
^{1/} ผลผลิตของข้าวแต่ละพันธุ์ในวันปักดำต่าง ๆ ที่มีอักษรเหมือนกันไม่ต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % โดย DMRT

^{2/} เปรียบเทียบผลผลิตของข้าว 2 พันธุ์ โดยใช้ค่า LSD
ns ไม่ต่างกันทางสถิติ

* ต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

** ต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

ผลผลิต (ตัน/เฮกตาร์)

ตารางที่ 3 ผลของอินทรีย์วัตถุต่อการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางเคมีของดินและ จุลินทรีย์ ในดินเปรี้ยวจัด ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี ปี 2543

อินทรีย์วัตถุ (กก./ไร่)	ปุ๋ยเคมี N-P ₂ O ₅ (กก./ไร่) ⁽¹⁾		- ค่าแตกต่าง ⁽²⁾
	0	11.5-6.0	
ไม่ใส่	471 d	759 a	288**
ปุ๋ยหมัก 2000	603 b	744 a	141**
ปุ๋ยคอก 500	692 a	723 a	31 ^{ns}
ปุ๋ยเทศบาล 1000	536 c	774 a	238**
ปุ๋ยชีวภาพ 20	526 c	721 a	195**
CV (a) =	14.3 %	CV (b) =	9.8%

- (1) เปรียบเทียบทางด้านสคมภ์ ผลผลิตของข้าวที่ใส่ปุ๋ยเคมีเหมือนกัน ซึ่งใส่อินทรีย์วัตถุชนิดต่าง ๆ ที่ตามหลังอักษรเหมือนกัน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
- (2) เปรียบเทียบทางด้านแถว ผลผลิตของข้าวที่ใส่อินทรีย์วัตถุชนิดเดียวกัน เมื่อไม่ใส่และใส่ปุ๋ยเคมี
- ** แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยเทียบกับ LSD_{.01}
- ^{ns} ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความยาวของรวงข้าว เมื่อใส่ปุ๋ยยูเรียชนิดต่าง ๆ รวมกับการไถพรวนดิน

Tillage frequency			Mean Panicle Length,cm ⁽¹⁾		
Plowing	Harrowing	Rototillage	Pilled	Sulfur-coated	Super-granule
1	1	0	20.8 a	21.6 a	22.1 a
1	3	0	19.6 b	21.2 a	21.9 a
1	1	1	20.5 b	20.4 b	22.4 a
1	2	2	20.9 a	20.1 a	21.3 a
2	2	0	21.6 a	21.7 a	21.2 a

(1) เปรียบเทียบความยาวของรวงข้าว เมื่อ

- ใส่ปุ๋ยยูเรียชนิดต่าง ๆ ที่การไถพรวนระดับเดียวกันใช้ค่า DMRT
ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

- ความถี่ของการไถพรวน เมื่อใส่ปุ๋ยยูเรียชนิดเดียวกัน ใช้ค่า $LSD_{.05} = 1.5$ ซม.

ตารางที่ 5 ผลผลิต (กก/ไร่) ข้าวสายพันธุ์ดีเด่นที่ไม่ไวต่อช่วงแสงเมื่อใส่
ปุ๋ย 16-20-0 อัตราต่าง ๆ ในดินชุดนครปฐมนาปี 2537

พันธุ์ข้าว	อัตราปุ๋ย 16-20-0 (กก/ไร่)				
	.....	.....	.....	.....	.....
1	631	627	689	694	728
2	529	547	575	709	687
3	605	636	758	871	893
4	668	654	736	751	754
5	633	666	724	769	745
6	594	637	706	695	720
7	594	577	628	759	827
8	668	603	689	694	681

CV (a) = 11.0%   CV (b) = 7.4%
เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลผลิตข้าว โดยใช้ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% :-

ตารางที่ 6 ผลผลิต (กก/ไร่) ข้าวสายพันธุ์ดีเด่นที่ไม่ไวต่อช่วงแสงเมื่อใส่
ปุ๋ย 16-20-0 อัตราต่าง ๆ ในดินชุดนครปฐมนาปี 2537

พันธุ์ข้าว	อัตราปุ๋ย 16-20-0 (กก/ไร่)				
	.....	.....	.....	.....	.....
	a	ab	ab	b	c
	b	b	c	b	c
	ab	ab	a	a	a
	a	a	a	b	bc
	a	a	a	b	bc
	ab	ab	ab	b	ac
	ab	ab	bc	b	ab
	a	ab	ab	b	c

- พันธุ์ข้าว ที่ปุ๋ยอัตราเดียวกัน (สดมภ์) ใช้อักษร a, b, c

ตารางที่ 7 ผลผลิต (กก/ไร่) ข้าวสายพันธุ์ดีเด่นที่ไม่ไวต่อช่วงแสงเมื่อใส่
ปุ๋ย 16-20-0 อัตราต่าง ๆ ในดินชุดนครปฐมนาปี 2537

พันธุ์ข้าว	อัตราปุ๋ย 16-20-0 (กก/ไร่)				
	.....	.....	.....	.....	.....
	x	x	x	x	x
	y	y	y	x	x
	z	z	y	x	x
	xy	y	xy	xy	xy
	z	yz	xyz	x	xy
	y	xy	x	x	x
	y	y	y	x	x
	x	x	x	x	x

- อัตราปุ๋ย ในข้าวพันธุ์เดียวกัน (แถว) ใช้อักษร x, y, z

ตารางที่8 ผลผลิต (กก/ไร่) ข้าวสายพันธุ์ดีเด่นที่ไม่ไวต่อช่วงแสงเมื่อใส่
ปุ๋ย 16-20-0 อัตราต่าง ๆ ในดินชุดนครปฐมนาปี 2537

พันธุ์ข้าว	อัตราปุ๋ย 16-20-0 (กก/ไร่)				
	.....	.....	.....	.....	.....
1	631 ^a x	627 ^{ab} x	689 ^{ab} x	694 ^b x	728 ^c x
2	529 ^b y	547 ^b y	575 ^c y	709 ^b x	687 ^c x
3	605 ^{ab} z	636 ^{ab} z	758 ^a y	871 ^a x	893 ^a x
4	668 ^a xy	654 ^a y	736 ^a xy	751 ^b xy	754 ^{bc} xy
5	633 ^a z	666 ^a yz	724 ^a xyz	769 ^b x	745 ^{bc} xy
6	594 ^{ab} y	637 ^{ab} xy	706 ^{ab} x	695 ^b x	720 ^{ab} x
7	594 ^{ab} y	577 ^{ab} y	628 ^{bc} y	759 ^b x	827 ^{ab} x
8	668 ^a x	603 ^{ab} x	689 ^{ab} x	694 ^b x	681 ^c x

CV (a) = 11.0%   CV (b) = 7.4%

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลผลิตข้าว โดยใช้ DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% :-

- พันธุ์ข้าว ที่ปุ๋ยอัตราเดียวกัน (สดมภ์) ใช้อักษร a, b, c
- อัตราปุ๋ย ในข้าวพันธุ์เดียวกัน (แถว) ใช้อักษร x, y, z

2) 2 ปัจจัยไม่มีปฏิกริยาสัมพันธ์กัน
 ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ปัจจัย

	DF	SS	MS	F
BLOCK	3			
A	3			4.25*
B	2			3.16*
A x B	6			<1
Error	33			

	DF	SS	MS	F
Block	3			
ปุ๋ย	3			7.10**
Error (a)	9			
พันธุ์	5			3.25*
ปุ๋ย x พันธุ์	15			<1
Error (b)	60			52

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบผลผลิตข้าว (กก/ไร่) เมื่อใส่ปุ๋ยซิลิกอนไดออกไซด์และซิงค์ออกไซด์
 สถานีทดลองข้าวสุรินทร์ นาปี 2523

พันธุ์ข้าว	ระดับปุ๋ย ($\text{SiO}_2 - \text{ZnO}$)				พันธุ์ – เฉลี่ย ⁽¹⁾
	0-0	5-0	0-3	50-3	
เหนียวสันป่าตอง	377	398	376	431	395C
ขาวดอกมะลิ 105	434	453	449	482	454B
กข.1	478	475	479	513	486A
กข.7	387	383	429	438	409C
BKN 6721	363	458	450	486	439BC
กข.8	449	467	430	499	461B
ปุ๋ย – เฉลี่ย ⁽¹⁾	412b	439b	435b	475a	

CV (a)   =   9.6 %

CV (b)   =   8.0 %

⁽¹⁾ผลผลิตข้าวระหว่างค่าเฉลี่ยของพันธุ์หรือระหว่างค่าเฉลี่ยของปุ๋ยที่ตามหลังด้วย
 ตัวอักษรเหมือนกันไม่ต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ DMRT

งานทดลอง 3 ปัจจัย

ตารางวิเคราะห์ข้อมูล

SV	DF	SS	MS	F

Block

A

B

C

A x B

*

A x C

*

B x C

*

A x B x C

*

ERROR

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบผลผลิตข้าว (กก/ไร่) 2 พันธุ์ที่ใส่ปุ๋ยแมงกานีสไดออกไซด์ และ ปูน

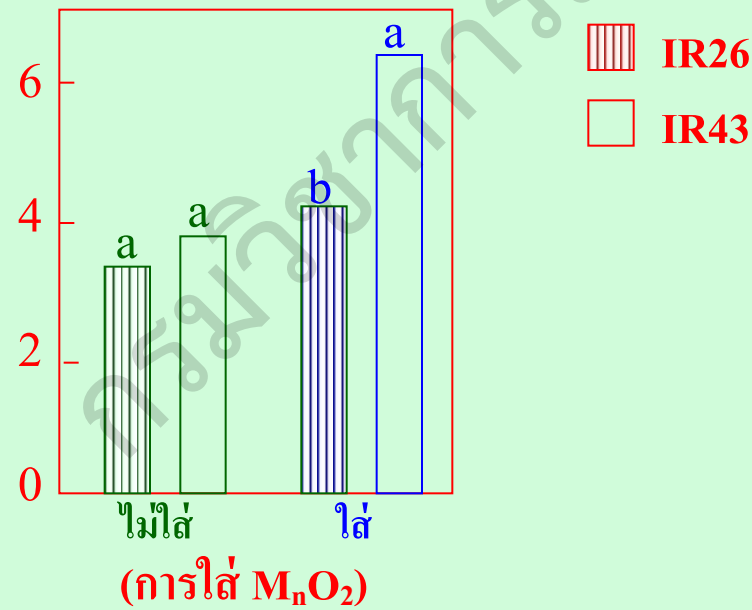
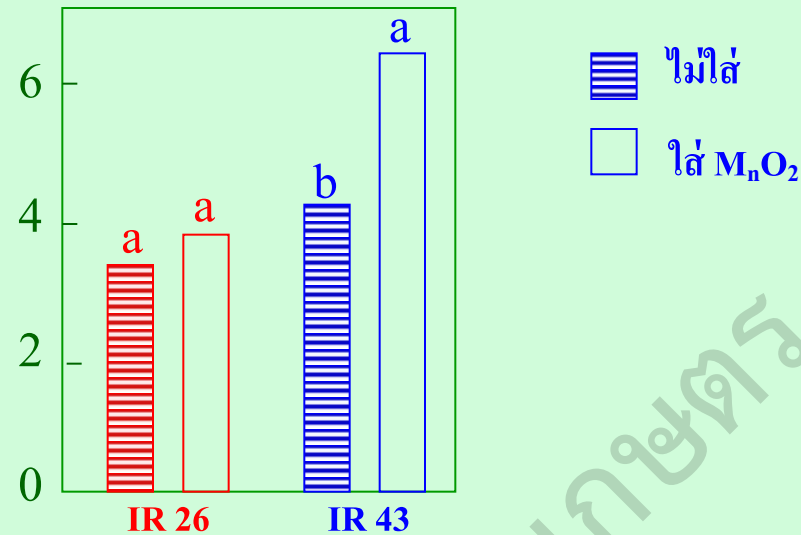
แมงกานีสไดออกไซด์	IR 26			IR43		
	ใส่ปุ๋ย	ไม่ใส่ปุ๋ย	ค่าแตกต่าง	ใส่ปุ๋ย	ไม่ใส่ปุ๋ย	ค่าแตกต่าง
ใส่	768	624	144 ^{ns}	992	992	0
ไม่ใส่	688	576	112 ^{ns}	848	640	208*
ค่าแตกต่าง	80 ^{ns}	48 ^{ns}		144*	352**	

ns = ไม่ต่างกันทางสถิติ

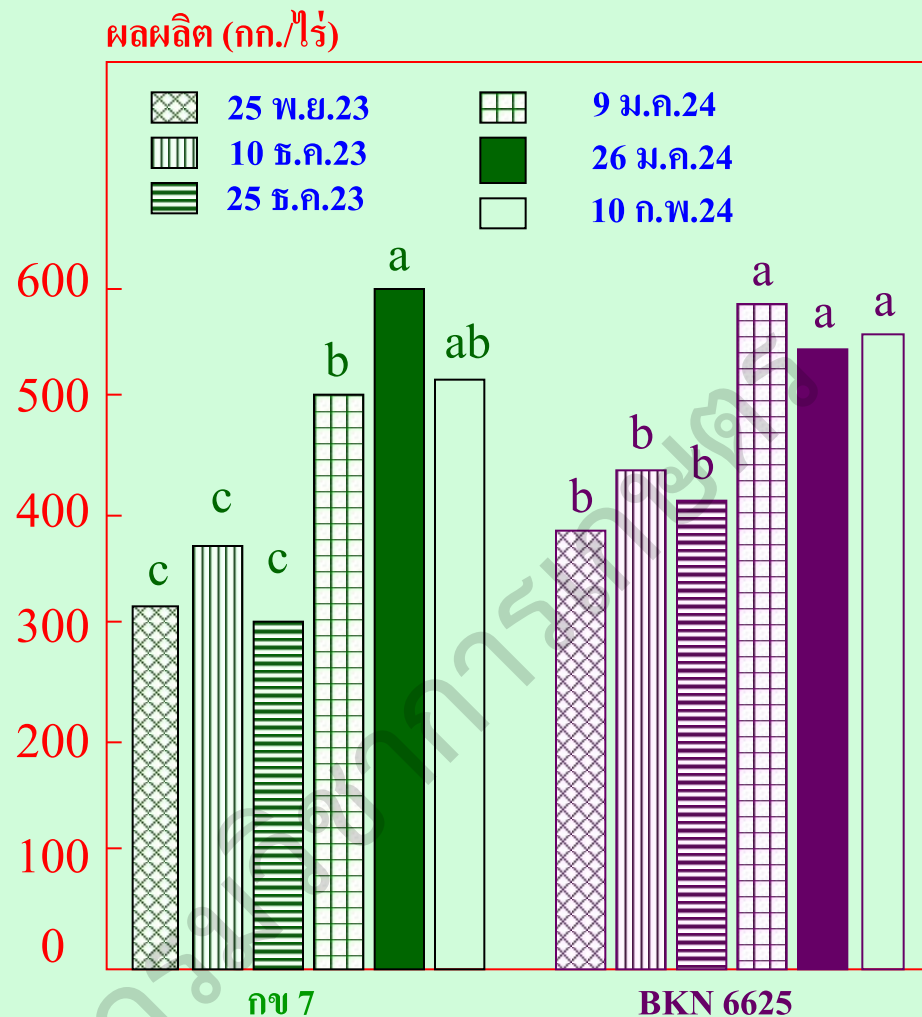
* = ต่างกัน ที่ LSD.05

** = ต่างกัน ที่ LSD.01

ผลผลิต (ตัน/เฮกตาร์)

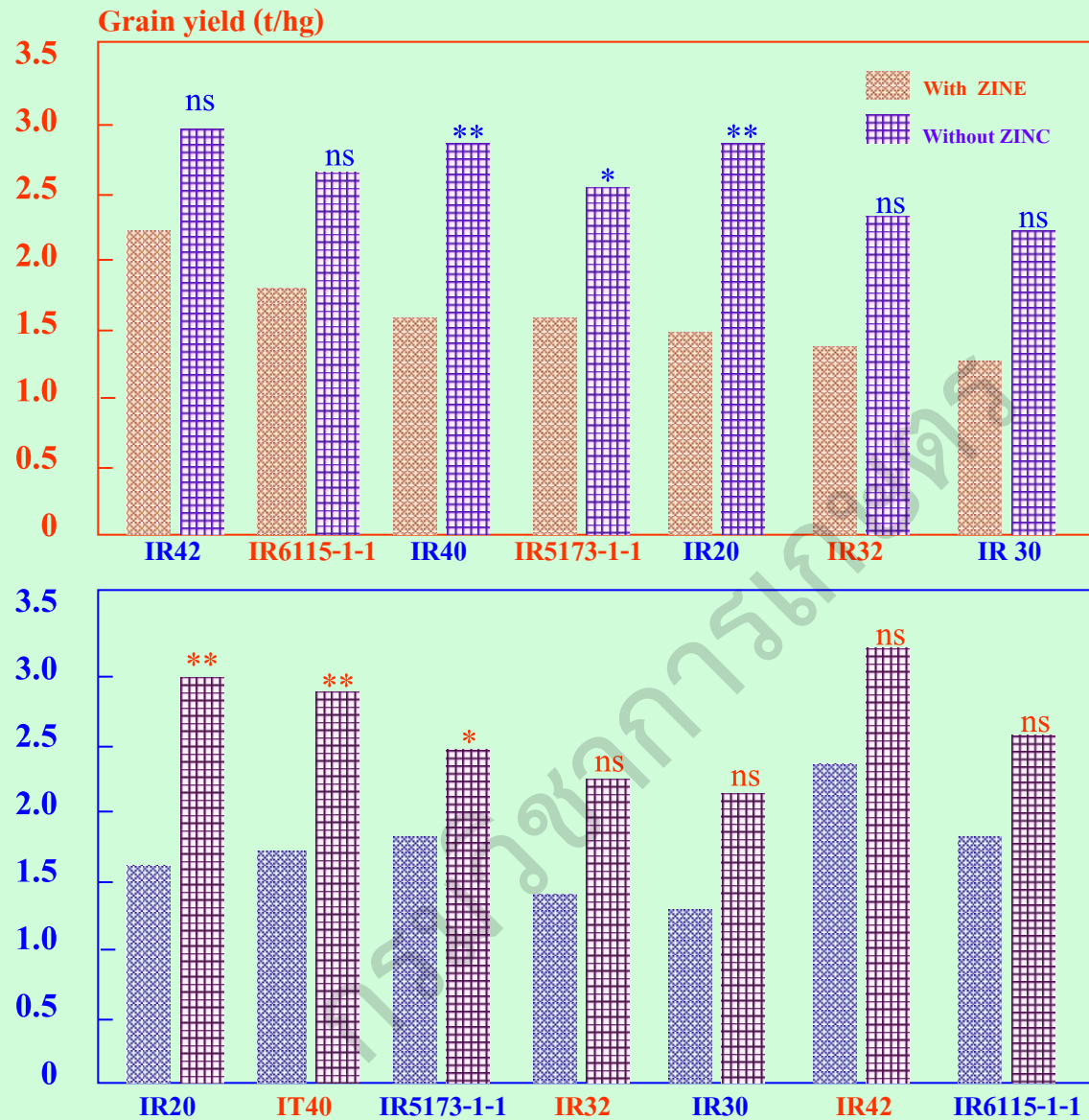

ภาพที่ 12 เปรียบเทียบผลผลิตข้าวพันธุ์ IR26 และ IR43 กับการใส่และไม่ใส่
แมงกานีสไดออกไซด์

ภาพที่ 13 เปรียบเทียบผลผลิตข้าวพันธุ์ กข 7 และ BKN 6625 ที่ปักดำช่วงต่าง ๆ ในฤดูแล้ง
ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ 2524

ผลผลิตของข้าวพันธุ์เดียวกัน ซึ่งปักดำในเวลาต่าง ๆ ที่ได้อักษรเหมือนกัน
ไม่ต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

ภาพที่ 14 แสดงผลของสังกะสีต่อผลผลิตข้าวพันธุ์ต่างๆ

ns

=

ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

*

=

แตกต่างกันโดยเทียบกับ $LSD_{.05}$

**

=

แตกต่างกันโดยเทียบกับ $LSD_{.01}$

ผลผลิตข้าว (กก./ไร่) 3 พันธุ์ ปลูกในโตรเจน 6 ระดับ

ปุ๋ย(กก./ไร่) N-P ₂ O ₅ -K ₂ O	พันธุ์ข้าว		
	กข 5	กข 7	กข 9
0 – 6 – 6	668 a ^{1/}	678 d	661 d
3 – 6 – 6	695 a	774 c	724 cd
6 – 6 – 6	746 a	824 bc	768 bc
9 – 6 – 6	754 a	845 b	803 ab
12 – 6 – 6	714 a	888 b	827 ab
18 – 6 – 6	598 b	958 a	841 a

^{1/} ค่าเฉลี่ยนี้ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันในแต่ละพันธุ์ ไม่ต่างกับทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดย DMRT

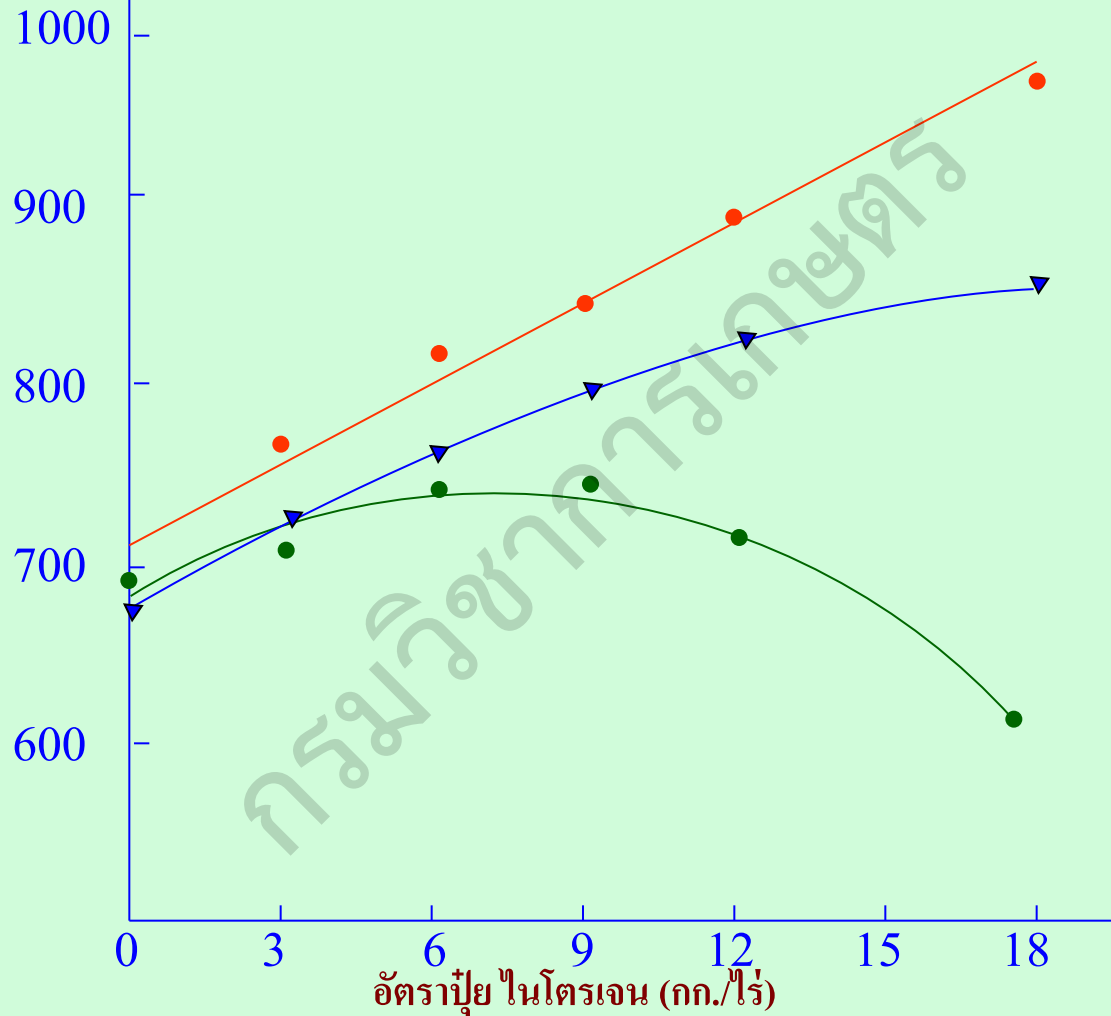
ผลผลิต

กก./ไร่

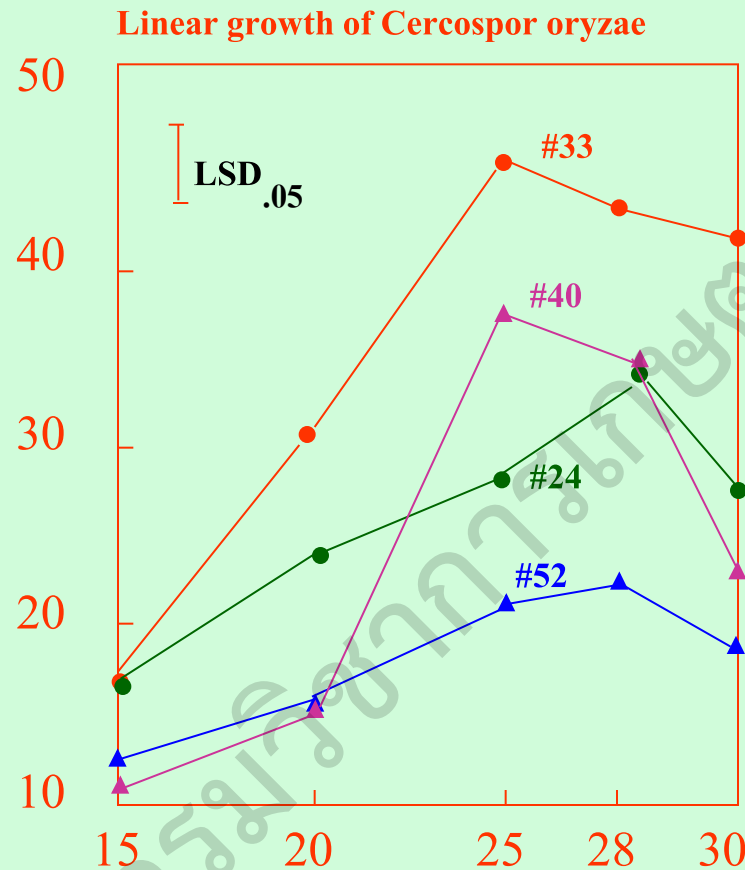
● กข7 : $\hat{Y} = 712 + 14.45 * N$ ($r^2 = 0.949^{**}$)

▼ กข9 : $\hat{Y} = 663 + 21.49^{**} N - 0.64^{**} N^2$ ($R^2 = 0.999^{**}$)

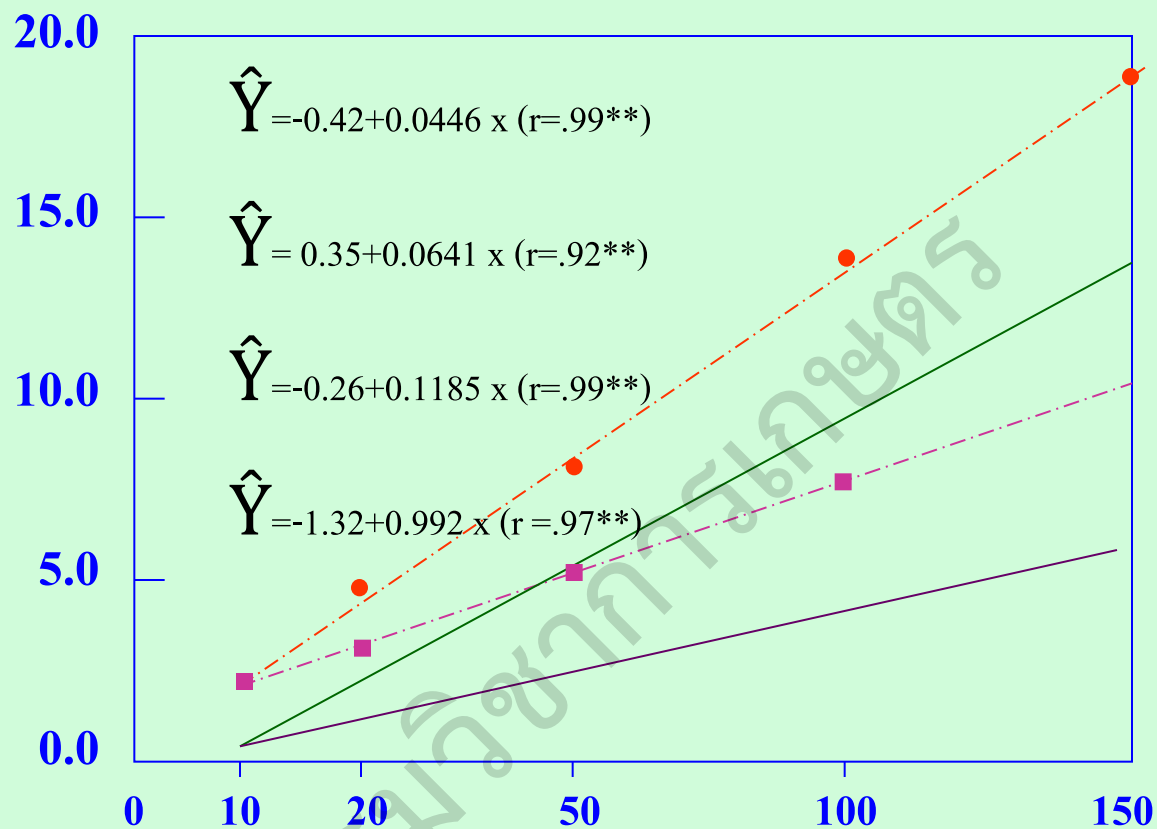
● กข5 : $\hat{Y} = 675 + 18.8 * N - 1.28 * N^2$ ($R^2 = 0.968^{**}$)

ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราปุ๋ยไนโตรเจน และผลผลิตข้าวพันธุ์ กข5 กข7 และ กข9

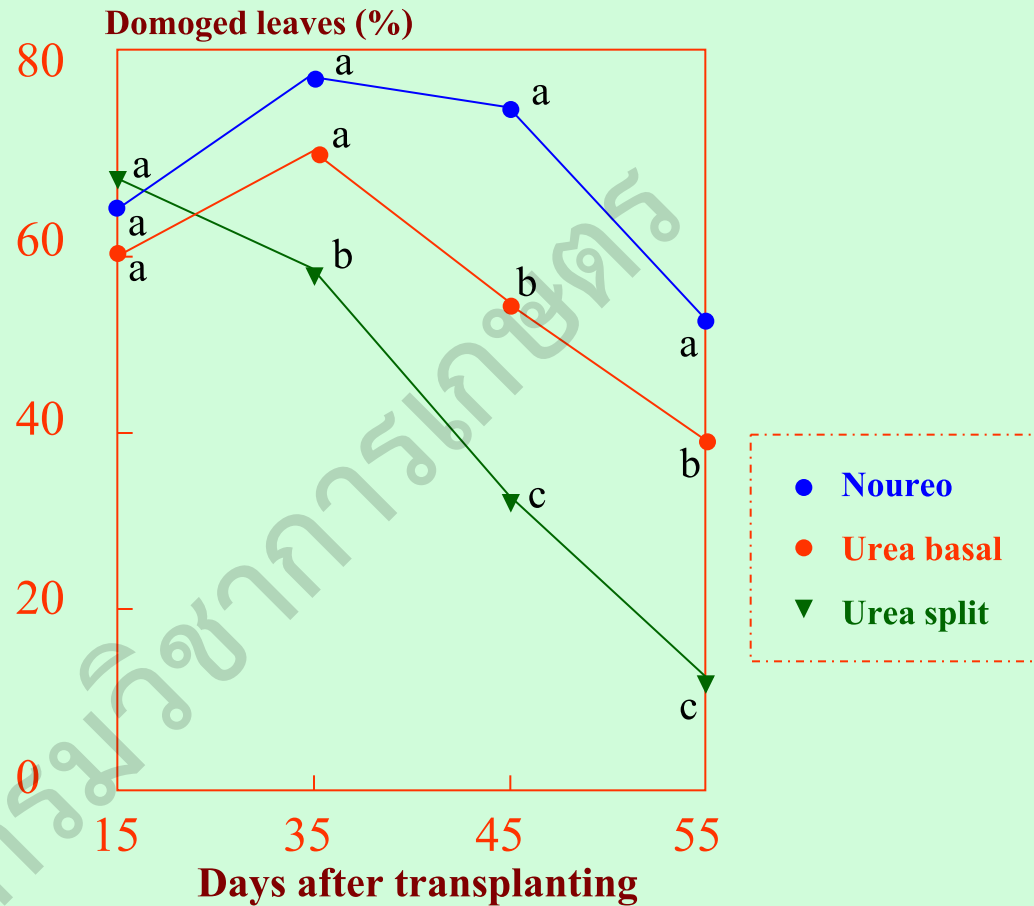
ภาพที่ 16 ผลของอุณหภูมิต่อการเจริญเติบโตของเชื้อ *Cercospora oryzae* 4 ชนิด

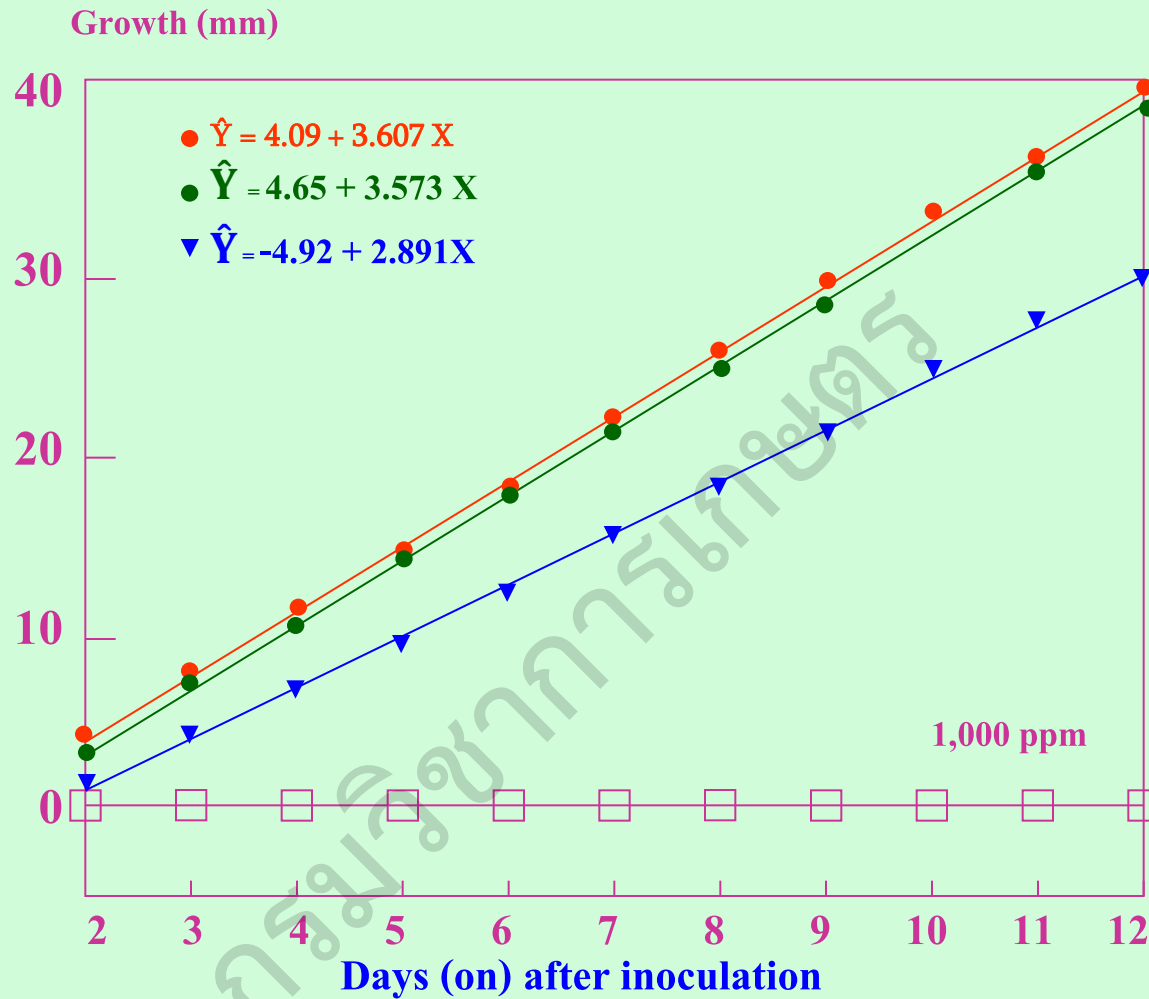
ภาพที่ 17 ปริมาณความหนาแน่นของตัวอ่อนที่มีผลต่อ
จำนวนของ macropterous females บนต้นข้าวที่มีอายุต่าง
ๆ 4 ระบบ

2.3 งานทดลองที่มีข้อมูลมากกว่า 1 ชุด

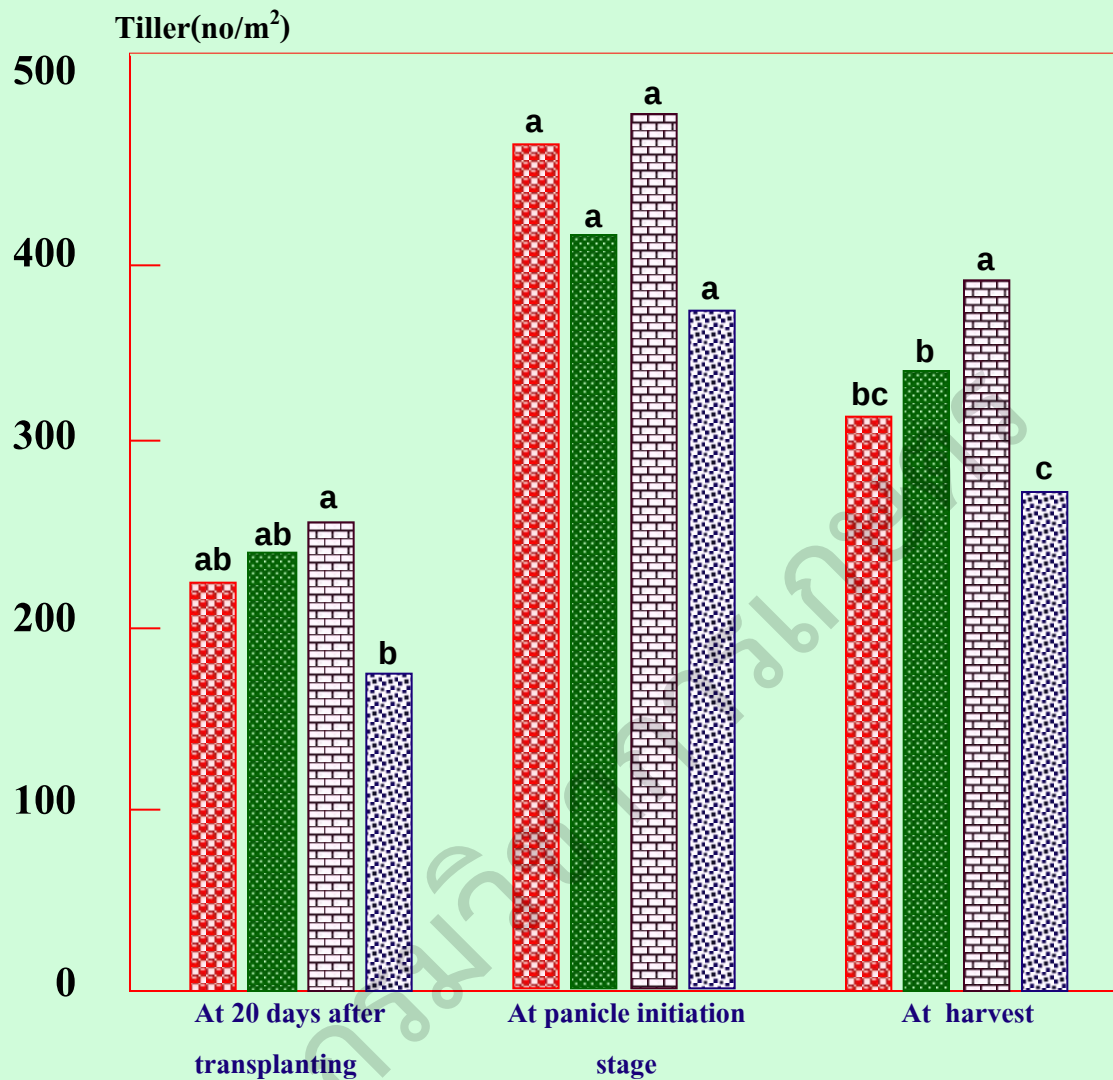
2.3.1 ข้อมูลที่วัดในเวลาต่าง ๆ กัน

ภาพที่ 18 เปอร์เซ็นต์ใบข้าวที่เสียหายเนื่องจากถูกแมลงวันข้าว วัดหลังจากปักดำข้าวแล้ว 25, 35, 45 และ 55 วัน เพื่อศึกษาการฟื้นตัวจากความเสียหายเนื่องจากถูกแมลงวันข้าวทำลาย โดยใช้วิธีการใส่ปุ๋ยยูเรียแบบต่าง ๆ

ภาพที่ 19 อัตราการเจริญเติบโตของโรคไหม้ (isolate T 27)
 ในอาหารเลี้ยงเชื้อซึ่งมีสารสกัดจากพืชผสมอยู่ด้วย 4 ระดับ

ภาพที่ 20 เปรียบเทียบจำนวนกอต่อตารางเมตร จากการใส่ปุ๋ยยูเรียชนิดและ

วิธีการใส่แบบต่าง ๆ โดยวัดแต่ละระยะการเจริญเติบโตของข้าว

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแต่ละกรรมวิธี ของการเก็บข้อมูลครั้งเดียวกัน ไม่ต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความ
เชื่อมั่น 95%

2.3 ข้อมูลมากกว่า 1 ชุด

2.3.1 ข้อมูลที่เก็บหลายครั้ง

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบน้ำหนักแห้งของข้าวในระยะเวลาเจริญเติบโต 3 ช่วง
เมื่อใส่ปุ๋ยชนิดต่างๆ

ปุ๋ย	น้ำหนักแห้ง กก / ตารางเมตร ⁽¹⁾		
	40 วันหลังการปักดำ	กำเนิดช่อดอก	เก็บเกี่ยว
1.	0.7 f	1.4 f	3.9 d
2.	0.9 ef	2.1 def	6.3 cd
3.	1.0 ef	1.7 f	4.8 d
4.	2.3 ab	3.5 bc	8.4 bc
5.	1.4 de	2.4 def	6.0 cd
6.	2.0 bc	3.0 bcd	7.5 c
7.	1.1 def	2.0 ef	6.5 cd
8.	2.6 ab	4.8 a	10.8 ab
9.	1.7 cd	2.8 cde	7.8 c
10.	2.7 a	3.9 ab	8.3 bc
11.	1.0 ef	2.0 cf	4.8 d
12.	2.4 ab	4.7 a	12.2 a

(1) ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรที่เหมือนกันในแต่ละชนิดปุ๋ย (สดมภ์)
ไม่ต่างกันทางสถิติ โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ช่วงเวลาปลูกข้าวนาปรัง สภาพอากาศหนาวเย็น สถานีทดลองข้าวพาน

วันปักดำ	ผลผลิต (กก/ไร่)	ความสูง (ซม.)	ต้น/กอ	รวง/กอ	เมล็ดดี/รวง	เมล็ดลีบ(%)
25 พ.ย.23	313 c	68 d	10.3 cd	7.6 b	65 a	24.9 b
10 ธ.ค.23	353 c	79 c	9.0 d	7.6 b	57 a	12.1 a
25 ธ.ค.23	306 c	85 b	9.7 cd	8.8 ab	53 a	27.8 bc
9 ม.ค.24	487 b	88 b	11.3 bc	10.6 a	60 a	32.5 cd
26 ม.ค.24	581 a	93 a	12.6 ab	11.3 a	63 a	22.2 b
10 ก.พ.24	514 ab	94 a	13.5 a	11.8 a	38 b	35.3 d
CV(%)	---	---	---	---	---	---

2.3.2 ข้อมูลมีหลายลักษณะ

ตารางที่ 17 ผลของการปราบวัชพืช ต่อผลผลิตและลักษณะต่าง ๆ ของถั่วเขียว

ลักษณะ	ปราบวัชพืช	ไม่ปราบ	ค่าแตกต่าง ⁽¹⁾
ผลผลิต(กก./ไร่)	155.0	83.0	72.0**
ความสูง (ซม.) ⁽²⁾	79.0	87.0	8.0*
ดัชนีพื้นที่ใบ ⁽²⁾	4.1	3.4	0.7**
ความยาวของฝัก(ซม)	10.0	9.5	0.5 ^{ns}
จำนวนฝัก/ต้น	13.2	10.5	2.7**
จำนวนเมล็ด/ฝัก	12.2	11.7	0.5**
น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม)	5.3	5.3	0.0

(1)

(2)

** = ต่างกัน โดยเทียบกับ LSD.01

วัดผลจากต้นนอก 5 อาทิตย์

* = ต่างกัน โดยเทียบกับ LSD.05

^{ns} = ไม่ต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 18 ปริมาณไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม ของเปลือกผัก
ข้าวโพด ระยะงอกใหม่ จากการไถพรวนวิธีการต่าง ๆ ร่วมกับการคลุมดิน

วิธีการเตรียมดิน		ปริมาณไนโตรเจน (%)			ปริมาณฟอสฟอรัส		
		คลุมดิน ⁽¹⁾	ไม่คลุม	ค่าแตกต่าง ⁽²⁾	คลุมดิน ⁽¹⁾	ไม่คลุม	ค่าแตกต่าง ⁽²⁾
1	----	2.57 a	2.27 a	0.30	0.31 a	0.24 b	0.07**
2	----	2.53 a	2.16 a	0.37*	0.28 a	0.27 ab	0.01
3	----	2.71 a	2.15 a	0.56**	0.30 a	0.28 ab	0.02
4	----	2.29 a	2.16 a	0.13	0.28 a	0.30 a	0.02
5	----	2.47 a	2.17 a	0.30	0.27 a	0.26 ab	0.01

(1)

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแต่ละวิธีการเตรียมดิน ไม่ต่างกันทางสถิติ โดย DMRT
ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

(2)

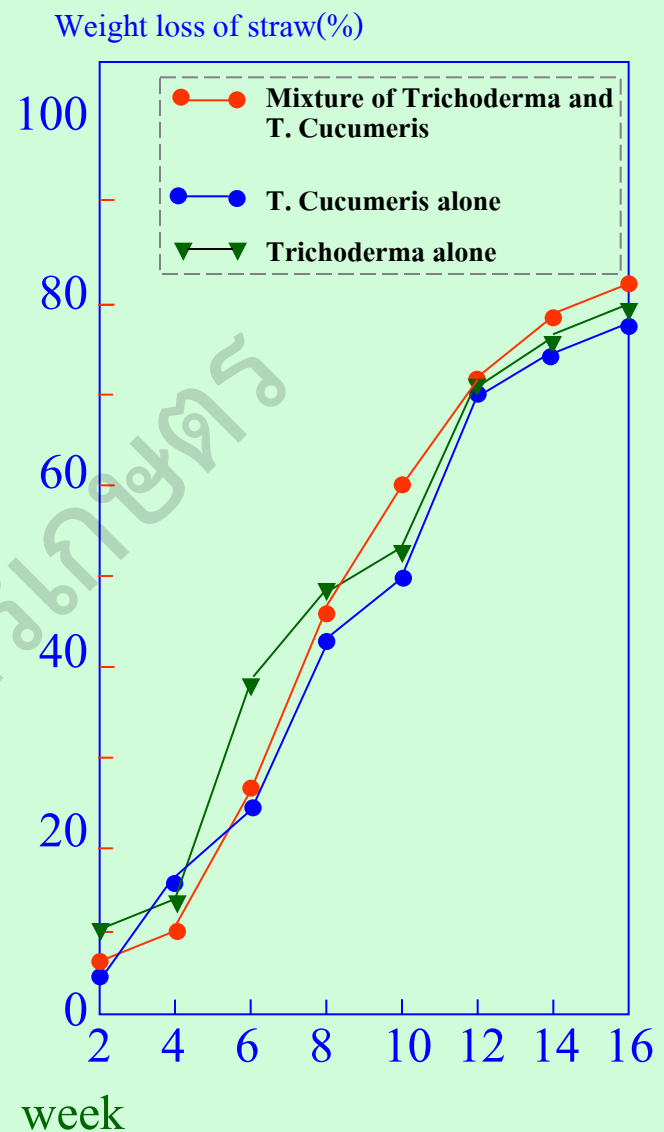
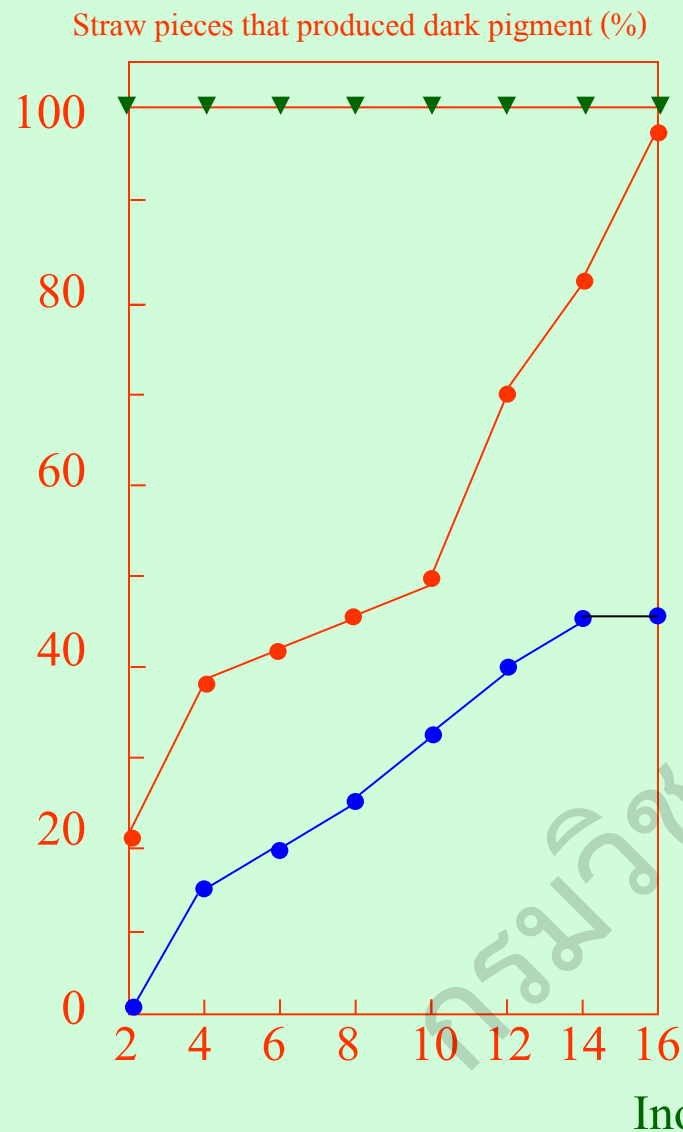
** ต่างกันทางสถิติ โดยเทียบกับ LSD.01

* ต่างกันทางสถิติ โดยเทียบกับ LSD.05

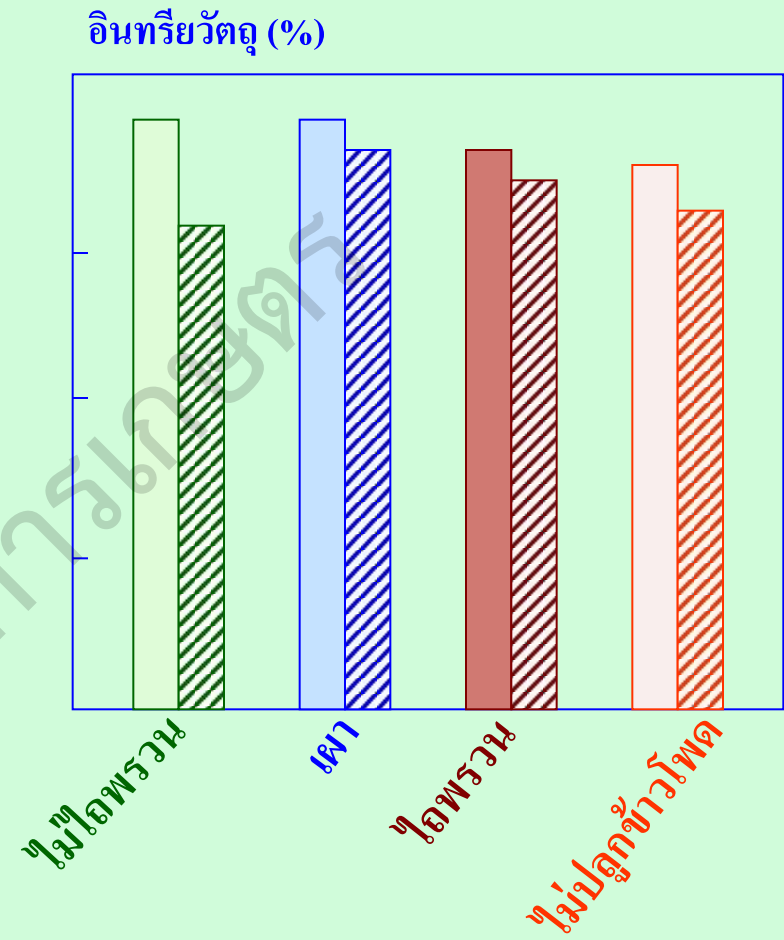
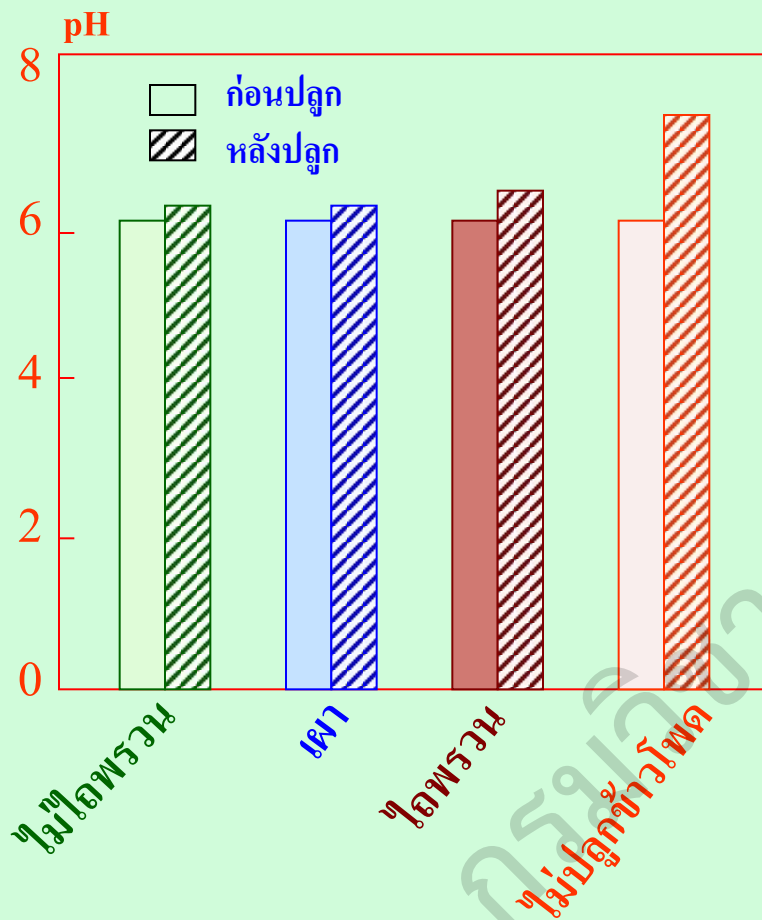
การเสนอผลการทดลองที่จัดข้อมูลหลายลักษณะ

การใช้ Carbofuran ก่อนปลูก	ความสูง (ซม.)	หนอนกอ (%)	ยอดเหี่ยว (%)	จำนวนแมลง/โฉบด้วยสวิง 10 ครั้ง		
				เพลี้ยจักจั่น สีเขียว	เพลี้ยกระโดด สีน้ำตาล	เพลี้ยกระโดด หลังขาว
แช่เมล็ด	45 b	13 b	7.5 c	32 c	5 a	7 b
แช่เมล็ด+20DT(หลอด)	53 a	7 a	0.4 a	2 a	3 a	2 a
คลุกในดิน	54 a	9 a	4.1 b	8 b	5 a	7 b
ไม่ใช้สาร	35c	14 b	4.4 b	81 d	50 b	25 c

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรเหมือนกันในแต่ละกรรมวิธี (สดมภ์) ไม่ต่างกัน โดย DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

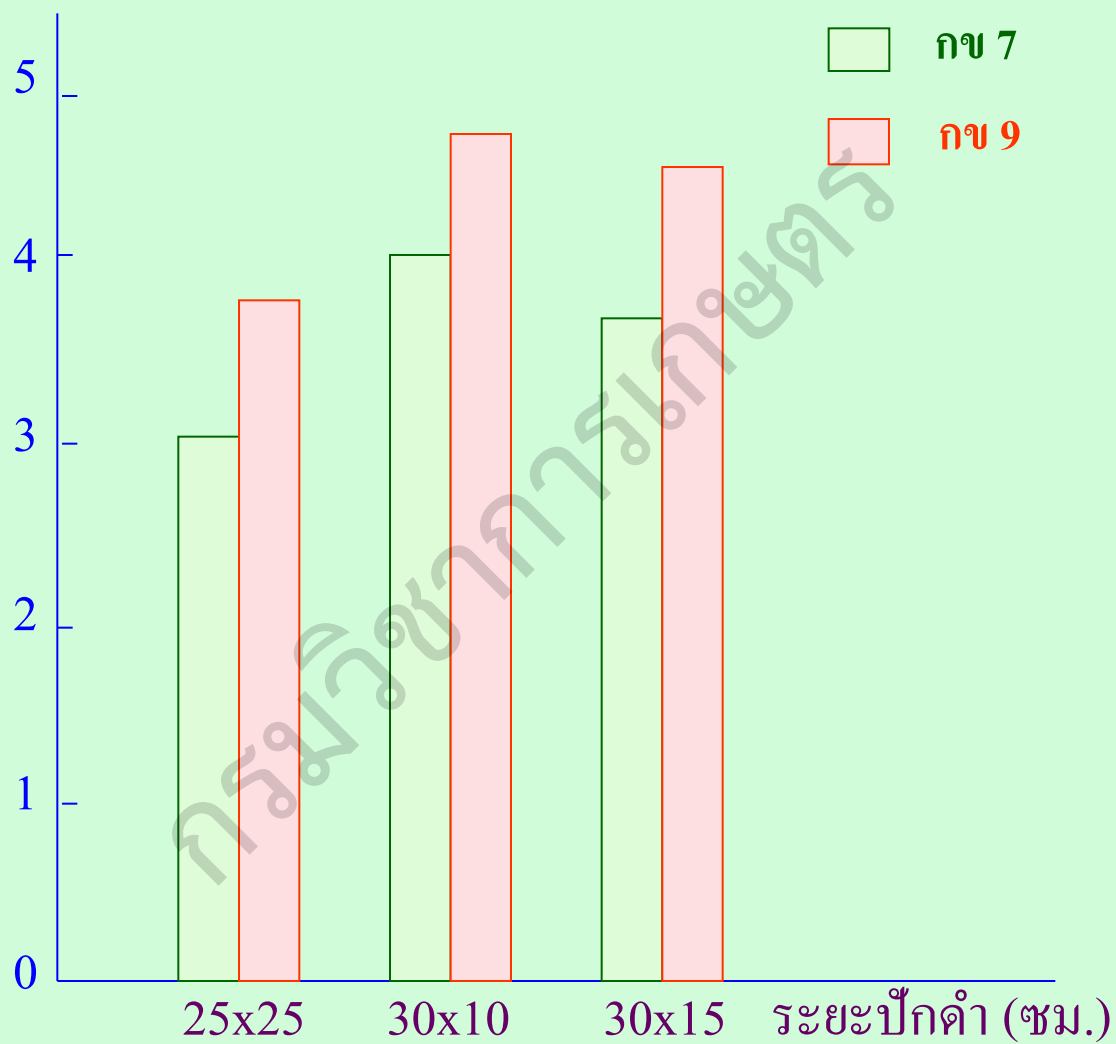

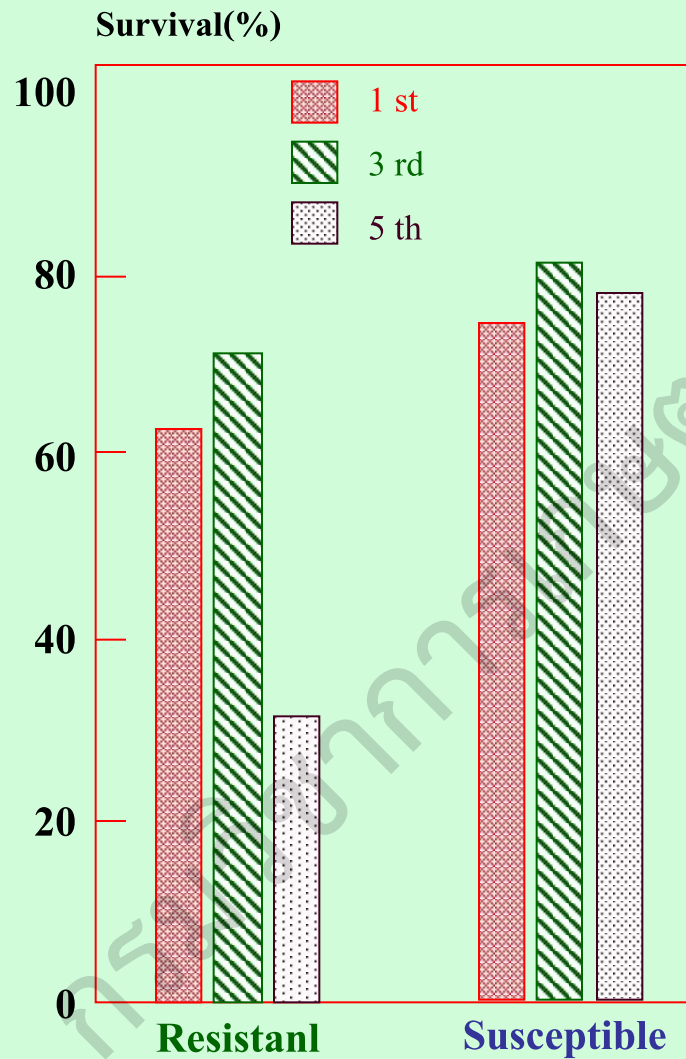
ภาพที่ 21 ผลของ *Trichoderma* sp ต่อเปอร์เซ็นต์การสลายตัว และการสูญเสียน้ำหนักฟาง

ภาพที่ 22 pH และปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน ก่อนและหลังการปลูกข้าวโพดหวาน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามหลักข้าวปี 2531 และ 2533

ผลผลิต (ตัน/เฮกตาร์)

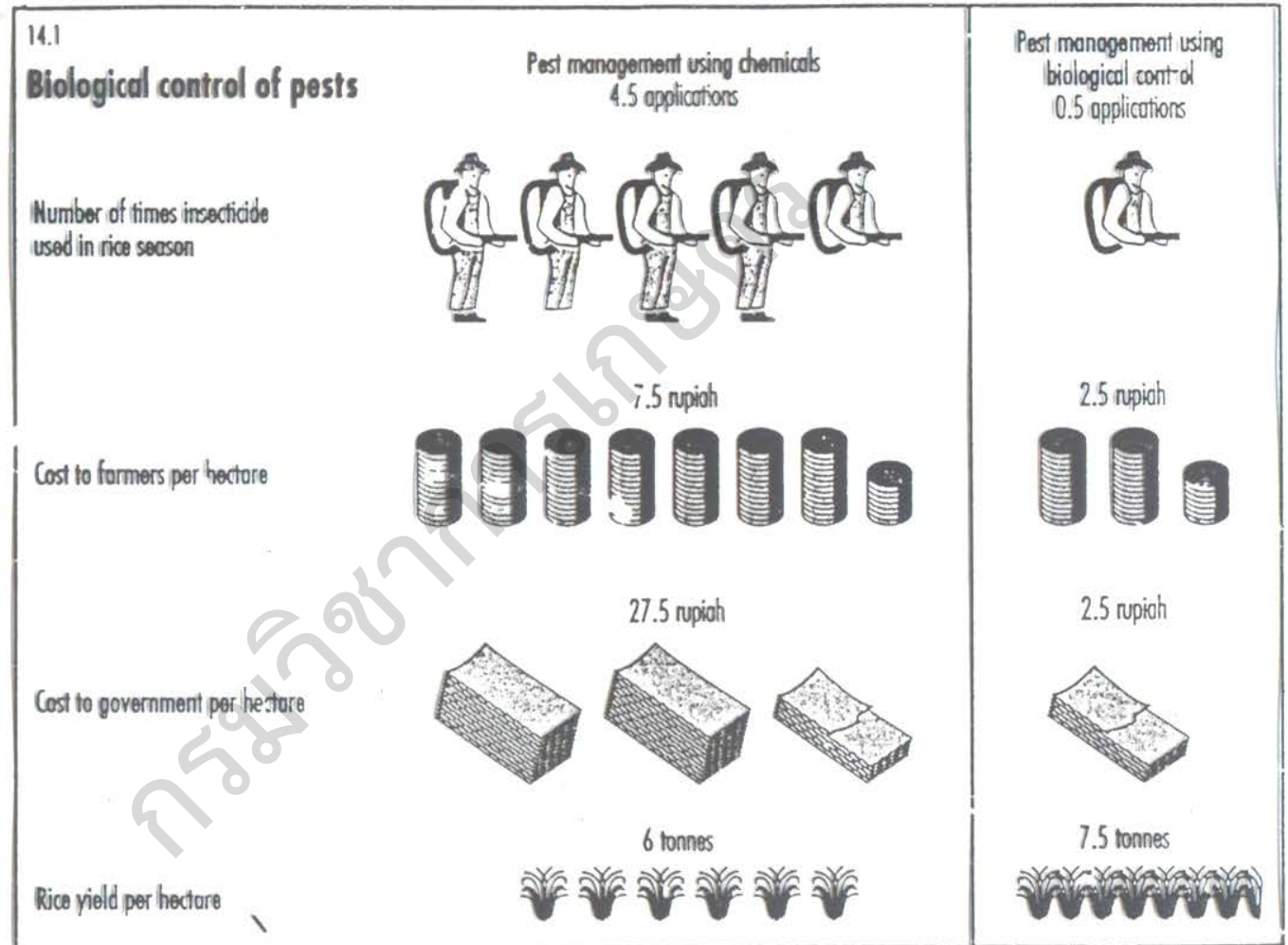

ภาพที่ 24 แสดงการอยู่รอดของตัวอ่อนวัยต่าง ๆ ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล บนต้นข้าวพันธุ์ที่ต้านทานและไม่ต้านทาน

การเกษตรอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชนบท (Sustainable Agriculture and Rural Development)

UNEP 1992

การเปรียบเทียบระหว่างการใช้สารเคมีกับการควบคุมทางชีวภาพในการกำจัดศัตรูพืชในอินโดนีเซีย

กองทุนเปิดแมกซ์พันธบัตร 2/2 คู่ครองเงินต้น

ให้คุณมีโอกาสดำขายคืนเพิ่มขึ้นทุกไตรมาส

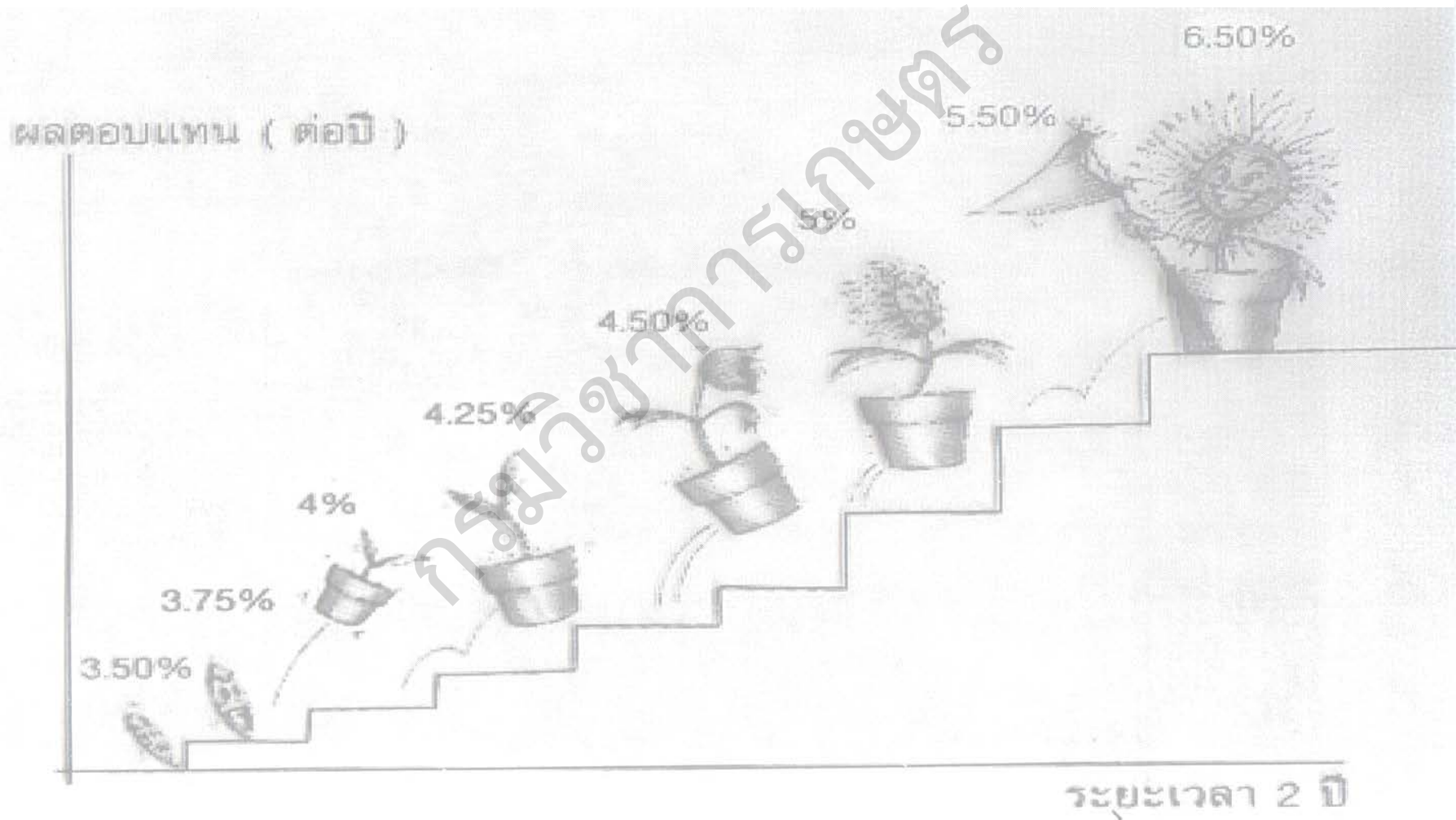

Table Average yield, regression coefficient (b) and deviation mean square (d)
from field stability test at Phitsanulok and Pathum Thani Rice Research Centers
in 1991 ws and 1992 DS

Year	Variety	Yield (kg/rai)	b	d
1991'WS ⁽¹⁾	Chai nat1	716	0.91 ^{ns}	1492 ^{ns}
	RD 23	666	1.18 ^{ns}	2658 ^{ns}
	LSD _{.05}	58		
1992'DS ⁽²⁾	Chai nat1	822	0.77 ^{ns}	2986 ^{ns}
	RD 23	762	0.87 ^{ns}	127 ^{ns}
	LSD _{.05}	81		

(1) ผลผลิต เฉลี่ยจาก 6 ศูนย์วิจัยข้าว

(2) ผลผลิต เฉลี่ยจาก 4 ศูนย์วิจัยข้าว

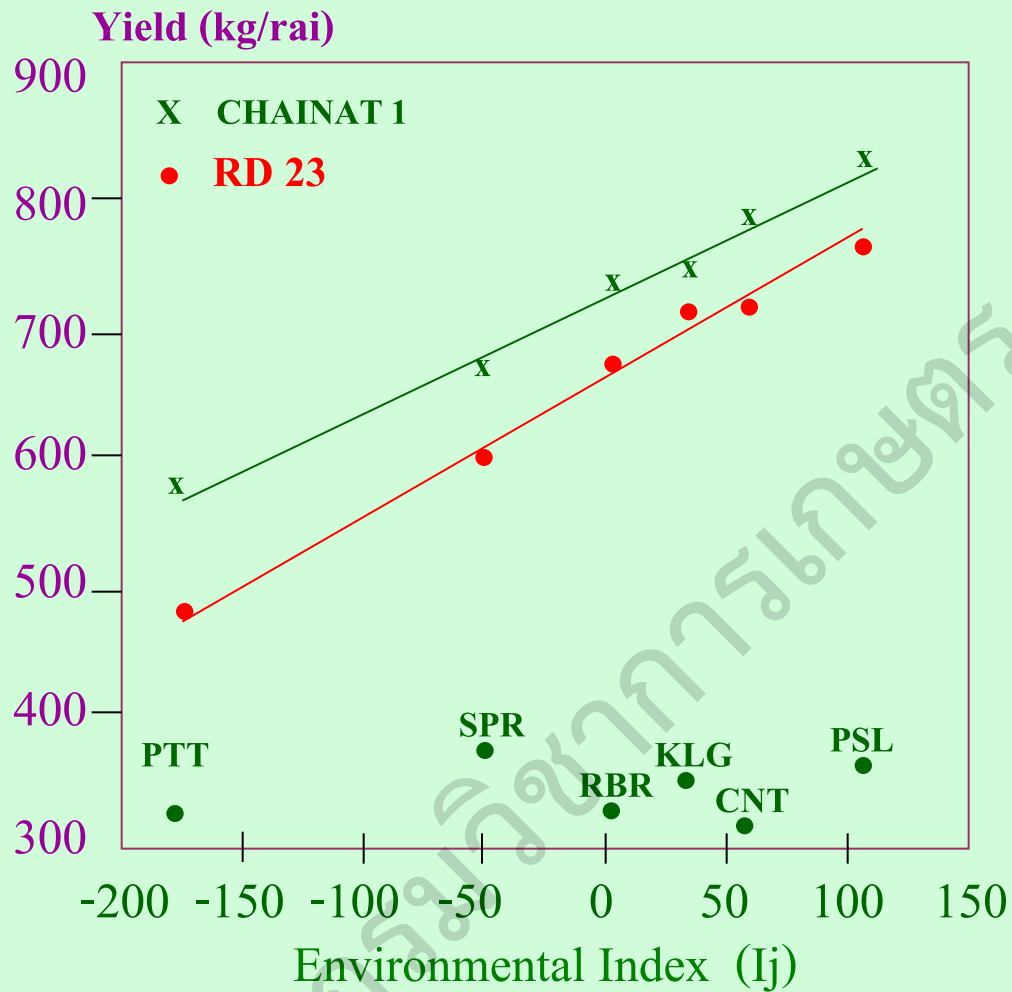

Fig Relationship between grain yield and location of Chai nat 1 and RD23, 1991 WS.

ภาพที่ 23 ปริมาณกกหญ้าและวัชพืชใบกว้าง
จากแปลงที่ปราบวัชพืชวิธีการต่าง ๆ

